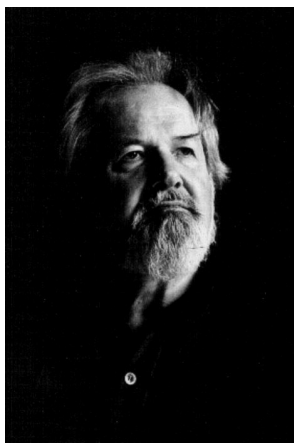

Миодраг Ђукић

КИСЕОНИК

трагикомедија у два чина и шест слика

МИОДРАГ ЂУКИЋ, драмски писац, рођен је 1938. у Прокупљу. Дипломирао је драматургију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду

Аутор је драмских дела: *Сџрић-џиј код Цакера*, изведено у Академском позоришту „Бранко Крсмановић”, 1968. у Београду; *Поџираживање у моџелу* – драма награђена на конкурс у Народног позоришта из Београда, где је премијерно изведена 1971. године. Иста драма под називом *Крчмарева смрџ* изведена је у Народног позоришту у Лесковцу 1972; *Александар* – премијерно изведена 1974. у Југословенском драмском позоришту у Београду; *Кисеоник* – драма изведена у Народног позоришту у Зрењанину; и Нишу. *Крџичњаџ* – драма изведена у Народног позоришту у Београду, Баштиник – драма штампана у часопису *Театрон* 109.

Изведене радио-драме: *Чудан сџриџ* – Радио Београд; *Меџална куџлица коџа се коџрља* – Радио Београд; *Наследници* – Радио Београд; *Др Келава* – Радио Београд и Радио Варшава; *Превџер* – Радио Београд; *Гоџољ* – Радио Београд; *Раде Драинаџ* – Радио Београд.

Миодраг БУКИЋ

КИСЕОНИК
трагикомедија у два чина и шест слика

ЛИЦА:

МЛАДЕН СЕКУЛОВИЋ, књижевник
ВАСИЛИЈЕ КРЕШИМИР, ватрогасац
ПРИМАРИЈУС ДР КЕЛАВА, шеф клинике
ВАЛЕРИЈА, главна сестра
РОКСАНДА, девојчица
ИНВАЛИД ЈОШКА, њен отац
ЧИКА ДОКТОР
ХИРУРГ
МИЦА, домаћица
ЦОЛИ-ЈОВАН, њен пасторак
МАТА, старица, 80 год.
ДРАГОЈЛО, слепац
ТОДА, грбавац
КЉАКА, тишлер
СТАРКЕЉА
МИЛИЈА, алас
МАРИСАВ, болничар
ЦОКА, други болничар
гласови водитеља радио-програма и Васиљке, Јошкине супруге, затим
доктори, сестре, душевни болесници, сиротиња...

I ЧИН

Догађа се у Београду већ поодавно, а нарочито данас...

I

Сушон у уском дворишту зашрапаном прејуним канијама за ђубре.

Свуда около ниске поилеушице склоне паду, најкриљене оронилом вишестрајницом ситиснућом и подућућом као очајно преморен висок човек у прејуном шрамвају.

Нахерени балкони изгледају као сабласији које су се устипремиле на оне доле шито су поипражили ушочиишће међу толико танким зидовима да је часито присусиство комисије очигледније од њиховог рођеног даха. Ту нико не може да буде сам, ја ипак, сви се толико међусобно мрзе да умесито нормалног живојиа неипрестано воде подмукао раји. Али, они сада сјавају, иако се не одмарају, нишита се не чује, иако раји није ипрестиао, њихова сува и млишава мржња их учи да ће победити само онај који ипреживи и што их ипреживара у саможиве, иакосне сшарце који чиишаву своју енергију ипроше на грч. Сасвим најред, испод ипрозора Младенове собе су каније за смеће, а на уском симсу саксије са увелим цвећем. Младенова соба заузима добру половину бине. Освеиљена је суморном, жућом свеилошћу. Младен у необично великом кревету, иокривен белим чаршавом и мношћивом паишира, седи и иише. Суво и укрупљено, без и најмање гиикосији и еласиичносии, ирилази му сесшра Валерија у испрано ушширканом болничком манишћу.

ВАЛЕРИЈА: Надамо се да имате довољно светлости.

МЛАДЕН: Лоше се дише, сестро.

ВАЛЕРИЈА: Размазили смо вас.

МЛАДЕН: Очи ме боле.

ВАЛЕРИЈА: Како напредује роман?

МЛАДЕН: Ја не тражим много. Само мало ваздуха. И будилник да се доведе у ред. У ствари, кад би неко федер поправио, кад бих ја имао поверења, кад бих се нашао добар мајстор, да не украде неки део, поштен човек...

(Сесшра Валерија одлази. Младен виче за њом)

Знате, мој роман захтева осећање свеобухватне људске среће...

Једна од многобројних дворишних вратица шкрићућаво се отварају и појављује се неки сањиви ситаркеља у прљавој и поцејаној тицами са кофом за ђубре. Долази до ђубришнице испод Младеновог прозора и изврће садржај кофе у једну од већ прејуних канти. Ђубре се просија околу. Ситаркеља заштим сиушћиа празну кофу крај себе, окреће леђа просценијуму, откоичава шлиц и шумно тица у Младенове саксије са цвећем постојано се клаћећи.

МЛАДЕН: Тамо нико није испод два метра, а капацитет плућа, просто да не верујете. Схватите, потребан је кисеоник за толику амбицију. Од смрада се људима плућа рефлексно скупљају, дегенеришу се и човек постаје кепец. Задовољава се оним што му баце.

Судећи по буци која се појачава, најољу управо пролази трамвај. Одједном, једна зжажена мачка замаука и њен јак, гојово људски болан врисак, исјуни влажну ајмосферу тек зарумењене зоре. Ситаркеља изгуби равнотежу и умало не паде у ђубре, а Младен скочи са свој креветца.

МЛАДЕН: *(Заурла)*
Тетка! Докле ћу ја да подносим тај терор?!
(Нагло отвара прозор и зури кроз дворишни полумрак, док Ситаркеља улашено хваћиа своју празну кофу и тандрчући и клојарајући безглаво бежи иза својих вратица)
Види, види... шта ли је хтео? Ако мислиш да нисам видео шта си радио под мојим прозором, грозно се вараш.
(Урла)
Лопови! Денунцијанти!
(Ослушкује. Нишћиа се не дешава)
Где баш сад да се успавам. Проклети будилник, прљаво ђубре, где баш сад да затаји. Сатерали ме у хошак па ме кидају. Комад по комад. Док ја сањам, они роваре, припремају ми игру. Ја сам исправан и частан грађанин,
(Пада у вајру)
ја ценим овај режим, ја надахнуто певам о њему.
(Пројури главу кроз прозор, урла)
О, Алексије! Ако си ти, а нема ко други, јер ти си највећа дорћолска свиња, научи да разликујеш режим од народа и да не хушкаш на мене власт, ако си већ нахушкао хуље из дворишта! Јел јасно?! Народ је стабло, што доказујете ви, а режим је надградња, што доказује сам режим, глуперде, неписмењаци и мрачњаци, ви што користите окриће ноћи да пишате у моје саксије, у моју малу фабрику кисеоника, мој зелени рај, у моју величанствену визију будућности!

Промаја ошваре враћа са њреском. Улази дрхћураво баба Маја у њицима и носи кафу која се многи њиши.

МАТА: Стиже кафица.
(Сћушћа лонче са кафом на издрндани радио, клекне крај њежа и уз њедношљиво крчање и њишћање ѡражи сћаницу)

МЛАДЕН: Слушај ово.
(Узима ѡаир, чћица)
“Благостање и брига о мени ми ненаметљиво звоне, одјекују и јече у души изазивајући несумњиву слику будућности којој ће заиста бити потребно много маште да би надвисила нашу, већ сада колосалну, да не кажем – гигантску ситуацију!”
(Сћушћа ѡаир, објаињава)
Ја сам неугрожен човек, тетка, борац за нешто што се подразумева, борац за доказ, ако хоћеш. Зато уосталом и пишем овај роман, јер желим да оставим бар један поуздани доказ величине времена у којем живим.
(Враћа се ѡрозору)
Нека нико не покушава да ме убеди како нисам човек.
(Виче)
Човек сам!
(Шећица)
А брига о човеку прворазедан је случај са мном.
(Насћавља да чћица)
“И зато сам срећан! И зато моје срце бије у ритму благостања, ведрине духа и добронамерних уверавања да нам је данас добро.”
(Сћушћа ѡаир)
Не знам да ли да додам, тетка, чак... врло добро? Иако мислим, верујем, сигуран сам, тврдим то јест... одлично.
(Шећица)
Мени је одлично, мени – коме је најгоре међу најгорима, а тек осталима како је. Е, ту као писац први пут дрхтим од гнева и немоћи што западам у поетску несигурност када је реч о речи која би требало да изрази сву величину, ведрину – величанство овог дивно сунчаног јутра.
(Надахнућо чћица)
“И зато, мој драги, уверен сам, срећни читаоче...”

Баба Марја нађе сћаницу. Зачује се јак и одушевљен глас водичеља.

ВОДИТЕЉ: А сада, драги и мили наши слушаоци, најдражи Београђани, предлажем да уместо оног старог, грађанског, преживелог и дубоко искомпромитованог “Добро јутро”, почнемо нови дан старим хитом!

ПЕСМА СА РАДИЈА

“Пије чича бозу,
ал’ неће да плати...
чокалија, бокалија
’оће да га млати...”

МЛАДЕН: *(Нејријатно изненађен)*
Шта каже, шта каже?!
(Нервозно шичекује, нишпи се не чује. Ђресне чаком о радио, на шпи будилник изненада зазврји)
Види, види... Звони сад кад сам се већ пробудио.
(Шчеја будилник који не ѡресѡје да звони, надноси се над сѡарицу)
Тетка! Зар нисам рекао да се будилник поправи, да му звук више није у реду.
(Измахује будилником и ѡаман да ѡа ѡресне о ѡод кад сѡази ѡисамце у исѡруженој сѡаричиној руци)
Шта је то?

МАТА: Пошта, господине.
(Пауза)
За вас.

МЛАДЕН: А, то мора да је нека грешка, госпођо.

МАТА: Пише, господине: “Младен Секуловић”.

МЛАДЕН: А шта пише као занимање? Има, ваљда, нека титула?

МАТА: Видите и сами, господине: “Младен Секуловић, наставник фискултуре”.

МЛАДЕН: Па то онда нисам ја. Ја сам књижевник. Врати ти то слободно, није то за мене.

МАТА: Зар нисте предавали у школи?

МЛАДЕН: Ја сам вас љубазно молио да ми то више не помињете. Сад сам књижевник.
(Поново узима ѡисмо и нејоверљиво ѡа разљледа. Мрмља).
Шуму сечемо, биљке једемо, а животиње нам се множе и природу прљају.
(Размишља)
Врати. Врати ти то, тетка. То не може бити за мене. Што да ја отварам, кад је грешка. Нека га отвори онај коме је намењено.

- (Бучно срче кафу)
 Да није нека пријава против мене? А можда је и одговор на моју жалбу, тужио сам их све што су загадили атмосферу.
 (Одсујно)
 Јел'те, госпођо. Зашто они своје црвене паразите не гаје на неком другом месту, него баш ту, под мојим прозором?
- МАТА: (Гледа кроз прозор)
 Господин ватрогасац је опет извео своје псе у шетњу.
 (Пауза)
 Какав леп човек. Како силни пси. Каква сјајна униформа.
- МЛАДЕН: Летеће перје, очерупаћу их, како не схватају, ја сам борац, кукаће до неба, али ће онда бити касно.
 (Али, Маја је већ отишла. Он енергично узима писмо и џепа коверат. Затим, отворено, али још увек нерасклољено писмо држи у поновној недоумици. Виче)
 Јеси ли залила мушкатле?
 (Остаје без одговора. Срче кафу)
 Можда је грешка, а можда и није
 (Ошвара писмо и чини га гласно)
 "Позивате се да неизоставно дођете на систематски преглед који ће се обавити у магацину психијатријске клинике, дана 17. септембра 1979. године у 10 часова, а у сврху редовне контроле здравља цењеног грађанства. Уколико се оглушите о овај позив бићете законски гоњени, а сврху корекције недопустивог односа према друштвеној бризи о народном здрављу."
 Шта, шта? тетка! Дођи да видиш. Шаљу ми мозак на преглед. Пошто је моје физичко здравље ван сваке сумње они ударају на ментални састав.
 (Нека сестрица дође и бујно сестра силно смеће у једну од већ претунних канџи. Младен јој се пријворно смеши)
 Добро јутро. Лепо време данас. Да... да... Златна јесен је већ просула своје боје по опалом лишћу у градским каналима.
 (Бука шраваја. Сестрица без речи несћаје иза неких вратица у двористицу)
 Богами ћу им рећи. Богами хоћу. Не дозвољавам. Ја овде треба да дишем, да тршим кисеоник, много кисеоника. Више него они.
 (Плачно)
 Где је мој кисеоник, мајку вам лоповску?!
 (Широм отвореног прозора, пројекција главу у двористицу и урла)
 Треба ми за мозак! Ум мора да дише!

Трамвај поново зајандрче. Он бесно излетји у двориштие, дохвати кантје и помери их највише за један метар, колико му просјор дозвољава. Зајим види да је закрчио пролаз и врати их за оштрилике пола метра. Одједном, врати у дворишту почну редом да се ошварају и да се у њима појављују људи, жене, деца, сви у прљавим и подераним пицамама. Младен их гледа испиивачки. Његов поглед грозничаво прелази са комшије на комшију. Они чинав призор посмаирају ћушке, без иједног израза на дубоко ујалим, ајачичним лицима.

МЛАДЕН: Добио сам позив за систематски преглед. Можда неко зна нешто о томе? Не схватам што у лудници и зашто баш ја. Можда вам је познато нешто о томе? Нико ништа слично није добио? Нико, сем мене? У ваше здравље се, наравно не сумња, менталитет им не смета, ментална снага је оно што треба подрвати и сахранити па ми систематски и систематски начиње нервни поглед на свет. Али ја сам здрав упркос отровима којима сам окружен. Мој роман је квинтесенција позитивних душевних стања и друштвених опредељења. Ја се борим за ваздух!

(Мрачно и нерасположено сви се повуку у своје чајрље)
Тетка! Јеси ли видела златан комшилук имамо. Опет је неко залио моје мушкатле. Лепе кате и беле раде...

Изненада почне да прчи у круж и око ђубриштиа нејресјано вичући: “Х’ен – два, х’ен – два, х’ен – два...” ја шешко дишући ошрчи у соби и даље вежбајући физкултуру. Баба Маја уђе у собу, седне на сјоличцу, укључи радио и заглавивиши лице у шаке као нека исушена бубица почне да бира сјаницу.

МАТА: А мени опет Христос долазио на сан. Ноћас дође сав крав и каже: “Баба Мато, ускоро ће смак света. Омладина нам је, вели, распуштена, не носе чак сви ни мараме, а и код оних који их носе, чворови се опустили па крајеви ландарају на ветру. Још могу, не дај боже, неку важну личност по носу да оп’уче или у око да бркну.”

ВОДИТЕЉ: А сада, драги слушаоци, једно важно саопштење! Инвазија губара, која је кренула на наше зелене паркове, наше зелене улице, наша зелена дворишта, наша зелена плућа града, најозбиљније је упозорење стручњацима да се предузму одговарајуће мере. Надамо се да градско зеленило неће и овога пута затајити и на тај начин нас лишити права на ово мало зеленила које нам по закону припада, на ово мало кисеоника оплемењеног нашом дивном и на жалост опасно угроженом вегетацијом. За борбу против губара не би требало оклевати, већ напротив, мобилисати све расположиве снаге и средства и спасити Београд од овог опаког и немилосрдног непријатеља!

ЗАТАМЊЕЊЕ

II

На јарком јуџарњем сунцу неред и љавишина у дворишту изгледају још јадније, још жалосније, а шездесетогодишњи инвалид Јошка на инвалидским колицима, са пребаченим ћебећом преко просјора где би требало да буду ноге, ујошњује овај џраџикомичан џризор. Ујраво је џрекинуо доручак и бесјомоћно се осврће с времена на време ошјиро гледајући у џравцу џоцејане карџонске куџије одакле се чује жалосјиво маукање.

ЈОШКА: Ех, кад бих имао нечим по брњици да те опалим.
(*Виче*)
Васиљка! Васиљка! Отерај ову мачку, Васиљка.
(*Ослушкује*)
Ех, Васиљка, Васиљка...
Шиц, бре, стрвино!
(*Пауза*)
Не помаже. Оће да цркне баш овде поред мене, и баш сад кад једем виршлу са реном, кад немам куд...
(*Виче*)
А, чујеш ти, чујеш, само нећеш, правиш се да не чујеш од лукац и ракију.
(*Мазно и ојеџнујо*)
Васиииииииса! Гимназијска љууубави мооооја...
(*Ослушкује. Пева*)
“Васиљка, Васиљка,
што идете боса?
Стан дер мало, зар не видиш,
напољу је роса...”
(*Нема одговора*)
Роксандо, интелектуалко, батали књигу, кћери, спасавај од овог чудовишта. Марш наказо!
(*Урла*)
Комшија! Комшија! Аууу...
(*Бесно јури на колицима горе-доле и око карџонске куџије одакле јекну жесјок и срдий самрјни ројаци*)
Ајде, ајде, не пизди, знам како боли, проклети трамвај, не може да се спава...
(*Један дрндави, клојарави и џандрчући гџрадски џрамвај уз силну звоњаву и буку џројури крај куће. Долазе Цоли, крујан, разбарушен и јак клијан и његова маћеха Мица, џовијуша и курвејшина*)

- ЦОЛИ: Јао, мамо, јадни Мићка.
- МИЦА: Цоли, злато, баци га у ђубре, двориште је пуно мачака.
- ЦОЛИ: Види, чика Јошка, како га боли стомак.
- ЈОШКА: Море, опандрчио је он своје, не боли њега више ништа.
(*Сћорим, механичким њокрејџом скида каџу*)
- ЦОЛИ: (*Јеца*)
Види, мамо, мој Мићка више не личи на себе.
- ЈОШКА: А то је, значи, ваш мачак?

Једна враџица се оџварају у дворишћу. Појављује се Роксанда, девојчица у џуберџеџу, висока и мршава, са дебелим њочарима и лавором џрљаве воде у рукама коју џљусне џо сред дворишћа.

РОКСАНДА: О тајко, мили тајо...

ЈОШКА: Значи шта ћу да ти дам? Значи шта? Ево шта ћу да ти дам. Шипак! И теби и твојој мајци. Кад ја малочас зовем, зовем да ми склоните то... тог покојника, знате како је, госпођа Мицо, ја не волим да гледам беду, сирота маца...

РОКСАНДА: Јесте ли чули да је професор добио позив за лудницу?

МИЦА: Хвала богу, коначно су се и њега сетили. Представља се као писац. Ја мислим да је он опасан лудак и добро је да га ставе иза решетака. Можда је он и Мићку удесио.

ЈОШКА: А можда га је и трамвај прегазио, као своједобно мене. Само мене је преко ногу, а њега преко средине, изгледа.

РОКСАНДА: Не зна се, тајко, мили.

ЈОШКА: Како се не зна? Шта лупаш? Ко би други могао? Ко је толико зао и слеп у својој мржњи према нама? Ко? Што смо сви сакати, зашто сам ја инвалид? Зашто се многи жале да их заболи стомак кад чују његово познато клопарање? Зашто? Зато што смо отровани страхом од његовог неподношљивог терора.

РОКСАНДА: Наука нас учи да на свако питање постоји одговор, тајко. Проблем је само у процесу сазнавања. Ток учења мора бити синхронизован са резултатом, а питања треба да претпоставе разумевање одговора и тајанствену везу међу њима. схватање није ништа друго до успостављање координата са бројним областима живота, науке и политике.

ЈОШКА: Море, марш ти у пизду материну, наказо! Губи се одавде!

Роксанда се закикоће и побегне.

МИЦА: О, господине Јошка, тако сам срећна. Ми смо сиротиња, господине, и лудаци нам заиста нису потребни.

ЈОШКА: Мала гадура. Молим вас да кажете Васиљки како је било. Видите, ја сам избачен из такта, просто изазван. Кад само помислим како ми она сад вешто ломи врат код Васиљке, дође ми да је извадим из школе.

Из куће зајрми женски глас који се као претресећи облак надви над двориштем.

ВАСИЉКА: Матора испичутуро, дабалебарошу и ленштино, дангубо над дангубама, доста је било гуштерисања на сунцу, улази унутра и то овог часа!

Тишина.

ЈОШКА: *(Ушћаненим гласом, једва се чује)*
Али, Васиљка, душо, Мићку је прегазио трамвај. Знаш како је Цоли био везан за њега.
(Напрежнуто ослушкује)
А за рен, да ти кажем, нисам га бацио, лаже Роксанда, ђубре. Ето, ту су и виршла и рен.

У испруженој руци држи и виршлу и рен заједно. Из куће поново дрекну исти њијани глас.

ВАСИЉКА: Шта?!

Јошки од сираха испадну и виршла и рен из руке и падну у ђубре. Жесток пресак као кад неко падне, ња пошћуна њишина коју ускоро замени прешћава музика са грамофона.

ЈОШКА: *(Изгубљено)*
Ау, опет се насила, а ја, будала, мислио да спрема ручак.

Из куће излази Младен и прилази Јошки.

МЛАДЕН: Да ли ти осећаш да смрди у овом дворишту?

ЈОШКА: Не чујем, шта кажете?
(Заурла)
Роксанда, несрећнице, искључи тај грамофон и види шта је са мамом.

МЛАДЕН: *(Разгледа присујне као сивари, ојажа цркнућу мачку)*
Из дана у дан све је горе. Који су то људи, какви су то обичаји да је прљавштина тако завладала међу нама.

Музика се ућишиа. На ѓрозору Јошкине куће ѓјави се Роксанда.

РОКСАНДА: Мама је заспала. Не осећа се добро.

МЛАДЕН: *(Прећура ѓо цећу. Вади ѓозив)*
Јеси ли ти добио овако нешто?

ЈОШКА: Шта је то?

МЛАДЕН: *(Оћрезно)*
Не знаш шта је? Немаш појма о томе? Нико ништа не зна? Погледај ме. Шта ме лажеш? Погледај ме у очи. Право у очи.
(Јошка ѓоћледа у ѓозив, али му ћа Младен ћрубо исћрћне из руку)
Остави то! Шта је?! Хоћеш да отмеш, а? Да читаш, да идеш после по дворишту и причаш како је књижевник болестан, како је књижевник луд. Не разумем зашто ме зову и што тамо кад се зна да сам чист. Јесам ли ја крив што мислим да нешто није у реду са кисеоником. Просто ми се чини да је светска наука немоћна да идентификује формулу онога што ми удишемо. Зачудо, многим та смрдљива мешавина прија; трује их и то им одговара. Што се мене тиче, ја се гушим.
(Енерћично крене из дворишћја)

ЈОШКА: Професоре.

МЛАДЕН: *(Засћане)*
Шта је?

ЈОШКА: Ако већ идете тамо, како би било да се нешто предузме против тог трамваја. Ето видите, и ваши живци.

МЛАДЕН: Ја сам осведочени пријатељ, пишем оптимистички роман о благостању. Пун здравља. Шта моји живци? Тамо је све лепо, људи су високи, нико није испод два метра, а капацитет плућа од шест хиљада и пет стотина до десет хиљада кубика.

ЈОШКА: Не кажем ја да су попустили, али, ето... погледајте шта је урадио са Мићком. Нико више не сме из дворишта да изађе. Ви можете, друго сте ви, ви имате позив, али ми без позива остајемо у кошу. Сећате се како сам ја изгледао кад ми је одсекао ноге, кад су ме кочничари извукли... оваквог? Ја не кажем да ту није и судбина умешала своје прсте, али... да није било њега, можда би она одустала од свога проспекта.

МЛАДЕН: Не верујем.
(Оде)

- ЈОШКА: Пу! Ја сам мислио да би сте ви тамо, на том прегледу, могли нешто и за трамвај да им кажете. Нека га укину, Џоли, сине Јоване, нека га укину, ако могу.
- ЏОЛИ: Што ли му неко тако грозно разби главу и како му пуче стомак тако неправилно у више праваца?
- ЈОШКА: Само трамвај тако ради. Или цвикује на пола, или ломи кости и кида месо као гладна звер.
- ЏОЛИ: Другачији ми је некако сад, а пре дође па се мази, вуче длаку низ шаку, па ме наговара да трчимо заједно и да јуримо шинтерска кола, а цукци само цвиле и завијају док Мићка и ја као ветар јуримо за њима и мрзимо их и... волимо што их воде шинтери, јер Мићкини непријатељи су и моји непријатељи. Прави другари гину један за другога. Јел тако, чика Јошка?
- ЈОШКА: Тако је Џоли, сине Јоване. Тако је.
- ЏОЛИ: *(Одлучно)*
Ако је неко убио мога Мићку и ја ћу њега да убијем.
(Оде у кућу)
- ЈОШКА: Аплаудирам! Ето шта радим кад чујем такву ствар од младог човека. Ретки су данас момци од акције. Само ја опет кажем: трамвај је крив! Њему се треба осветити за Мићку, за бабу Александру и за моје ноге. требало би некако преврнути ту гвоздену мрцину и њој просути утробу по врелој прашини и црном коломајзу. Нека схвати да постоји и већа сила од њега. Човек – Бог, чак пола човека и ваш дични син Јован, звани Џоли!

Враћа се Џоли са ћускијом њреко рамена.

- ЏОЛИ: Нашао сам алат, можемо да почнемо. Идемо, мамо, да преврнемо трамвај.
- МИЦА: Само пожурите, да се ручак не охлади.
- ЈОШКА: Таман посла.
- МИЦА: А треба да заузмемо и место у дворишту за пикник. Не бих волела да због руље опет ручам у загушљивој просторији.
- ЏОЛИ: Шта је за ручак, мамо?
- МИЦА: Бећар паприкаш са пилећом изнутрицом.
(Оде)

- ЈОШКА: Додај неко пилеће срцуленце, и ситно јајце, госпођо, на грозду уз кичму, с унутрашње стране дроба, надам се да је млада кока у питању, а ако је петлић, онда обавезно муда.
(Пауза)
Ау, ал ова Мица има добро дупе.
- ЏОЛИ: То исто каже и ујка Васа. А тата каже: “Ти си, Џоли, сине Јоване, већ велики и јак. Двапут си јачи од мене. Ајд у здравље, одо ја на пут а ти не пуштај никога у кућу, посебно ватрогасца Василија, па ћу да ти донесем плишану мацу, да твој Мићка не буде усамљен,
(Плаче)
да не тугује, да има с ким да се дружи кад тебе пошаљем по бело вино и соду”.
(Тихо, у аймосфери њоџребноџ церемонијала, Џоли њоџружен, носи карџионску куџицију и лаџано је сџуишџа у канџу за џубре исџод Младеновоџ џрозора)
Е, па збогом, Мићка пријатељу, ајд, у здравље. Осветићу те, ништа не брини.
(Трамвај џроџуџињџи, Џоли и Јошка се џоџледају)
Идем ја да поставим заседу. А ти полако, па кад стигнеш.
(Оде)
- ЈОШКА: Чекај мене, будало. Не предузимај ништа без мене. Хоћу да будем тамо кад се то деси. Џоли, сине, не жури, упропастићеш акцију. Ја сам твој мозак. Упамти. Мозак акције. Не можеш тако, без мозга. Понеси ме, идиоте!
(Дрхџавим рукама вади неке зџужване џаџири из недара)
Имам план, ту су детаљи, није довољна само ћускија да се трамвај преврне. Потребан ти је мозак!

У инвалидским колицима с муком савлађује џреџреке и кад му џо најзад џође за руком он се, на излазу из дворџишџа, џоџово судари са ћерком Роксандом.

РОКСАНДА: О тајко, мили тајо...

ЈОШКА: Губи ми се с пута. Ослобађај пролаз!

РОКСАНДА: Мама јој смртно болесна, хоће да умре. Шта да радимо?

ЈОШКА: Малочас јој није било ништа.

РОКСАНДА: Изненада јој позлило.

ЈОШКА: Попрскај је ладном водом.

(Виче)

Чекај, Џоли! Измена плана!

РОКСАНДА: Не помаже. Пала је као проштац и сасвим пожутела.

ЈОШКА: Одувек је била жута. Ух, мајку му, где баш сад?!
(Виче)
Џоли! Измена плана! Васиљка оће да умре! А кад је малочас зовем, кад ми је живот висео о концу, зовем у помоћ, вишем, урлам, нико неће нос да помоли, а камоли да ме спасава. Шта ја сад да радим? Попрскaj је опет, па... ако се не зарумени у лицу, трчи по доктора. Само, молим те, немој оног истог, тај ће опет да гњави. Те живите у свињцу, те заудара на комовицу, види, молим те. Као да ја немам права на облоге. Кад ме стегне, умирем. Извини ме код Васиљке, ко бога те молим.

РОКСАНДА: (Одсујно)
Али, тајо, угушиће се док ја нађем другог лекара.

ЈОШКА: Ма, где да се угуши? Зашто, ајде, од чега да се угуши? Суни јој ти мало ракије у грло, олабавиће она вилице, да се кладимо?
(Полази и виче)
Ево и мене, Џоли! Не предузимај ништа док ја тамо не стигнем.
(Засијане за ѿренујак)
Ако доктор пита за мене, кажи да сам отишао на вежбу.

Колико је ѿо њему мођуће, журно одлази. Роксанда ѓледа за њим, окреће ѿођлед на ђубришије, зачејрка ѿо њему и извуче једну ѿлочницу. Зайим ѿочне да иђра школицу скачући ѿо дворишију.

ЗАТАМЊЕЊЕ

III

Преко леве ѿловине ѿросијорије навучен је бели ѿокрејни ѿараван. На десној ѿловини је ѿријемно одељење ѿсихијайријске клинике. И док сесијра Валерија за радним сѿолом ујисује нешијо у велику, дебелу књиђу, вајрођасац Василије Крешимир у сјајној униформи и са уђланцаним шлемом у рукама ѿремешѿа се нервозно с нође на нођу.

ВАСИЛИЈЕ: Не мислите ваљда озбиљно, сестро. Па то су само мале, добре куце. Нећете ми ваљда забранити да држим Пафија и његовог тату Кармајкла. Ко је данас још видео озбиљног ватрогасца без пса?

- ВАЛЕРИЈА: Сувише вам угађамо, Василије Крешмиру. Ви сте наш једини пацијент који не носи униформу.
- ВАСИЛИЈЕ: Али, шта је ово на мени, сестро?
- ВАЛЕРИЈА: Ватрогасна униформа, а не службена; наше клинике..
- ВАСИЛИЈЕ: Па... ја и јесам ватрогасни официр!
- ВАЛЕРИЈА: Ви сте, пре свега, наш пацијент. Ако би наш шеф, примаријус, доктор Келава сазнао какве крволоке држимо у медицинској установи...
- ВАСИЛИЈЕ: То нису крволоци, сестро! Они су нежне куце. Са префињеним њухом за паликуће. Ретки пси.
- ВАЛЕРИЈА: Жао нам је, Василије Крешмиру. Али, са тим се једном мора прекинути.
- ВАСИЛИЈЕ: Сестро... Валерија... зар си заборавила, душо, да си ми ти дозволила да доведем Пафија и Кармајкла?
- ВАЛЕРИЈА: Назад!
(Тешко дише)
Како се усуђујете?! Зар хоћете да наредим да вас вежу?
(Пауза)
Ја нисам више ваша душа, Василије. И са тим је готово. Заувек. Швалерчино!
- ВАСИЛИЈЕ: Али, потенцијалне паликуће се морају нечега бојати... О, па, чекај, чекај, Валерија. Ти знаш колико те ја волим, али... ако неко мисли да сам ја луд... само зато што се налазим овде... као остали...
- ВАЛЕРИЈА: (Устјане зневно)
Ниси ти луд, Василије, не? Ми смо ти овде дозволили пуну слободу, да се крећеш, а ти користиш сваку прилику да изађеш у својој националној униформи... и удвараш се тој дрољи из суседног дворишта.
- ВАСИЛИЈЕ: Не грешу душу, Валерија. То ми је блиска рођака, тако рећи сестра од тетке, сестро.
- ВАЛЕРИЈА: Зашто онда идеш у патролу изван наше клинике баш онда кад је њен Алексије на путу?
- ВАСИЛИЈЕ: Валерија, како можеш? Па ја патролирам сваки дан.
- ВАЛЕРИЈА: Упамти, Василије, душо. Од сада ћеш бити болесник као и сви остали.
- ВАСИЛИЈЕ: (Уилашено)
Нећете ваљда и униформу да ми одузмете?

ВАЛЕРИЈА: *(Слеже раменима)*
Зависи.

ВАСИЛИЈЕ: *(Промукло)*
Шта ће бити са паликућама?

ВАЛЕРИЈА: Нека о томе брине власт. Ми смо клиника, а ти си наш пацијент. Наш, Василије! Упамти то! Заувек!

ВАСИЛИЈЕ: Валерија, љубави, оставите ми бар шлем. Не одузимај душу ватрогасцу. Кунем се да ћу занемарити рођачке обавезе, ако ми опростиш. Ево, душо, ради са мном шта хоћеш, само ме не лишвај чина. Ја сам официр, ја такво понижење не бих могао да поднесем. Зар ја да будем као сви они, обучен у пругасто одело, па ја сам ватрогасац, ја нисам зебра, љубави.

Клекне на колена њед њом и рукама јој обзрли ноге ѡреклињући је. Она ѓа сѡрасно шчеја за ѓлаву и ѡришиска је.

ВАЛЕРИЈА: О лепи мој, зашто ми то приређујеш?

Младен улази са ѡозивом у руци.

МЛАДЕН: Добар дан.

Љубавници ѓа у сѡрасном зазрљају не ѡрмећују.

ВАЛЕРИЈА: Оставићу ти униформу и псе, али ћу наредити да се затвори пролаз између клинике и тог проклетог, прљавог дворишта. Та суманута идеја да се пацијенти слободно мешају са осталим грађанима само нам ствара неприлике. Сви су почели да носе исте пиѓаме и нашим болничарима је постало немогуће да их разликују. Здрави се морају одвојити од болесних. Зато смо и решили да почнемо стручну контролу свих сумњивих лица.

ВАСИЛИЈЕ: Тако је! Више се не зна ко је наш а ко њихов.

ВАЛЕРИЈА: Молим те, иди. И пази добро шта радиш.

ВАСИЛИЈЕ: Хвала ти, сестро.

ВАЛЕРИЈА: Ѓао, душо.

МЛАДЕН: *(Искашљава се)*
Добар дан, другови!

ВАСИЛИЈЕ: *(Умало не налеѡи на њеѓа. Дере се)*
Пази куд идеш, стоко! Официра не видиш?!
(Поносишѡ и набусишѡ одлази)

МЛАДЕН: *(Гледа за њим)*
Овај мора да је луд.

Валерија ља не ѓримећује. Нешићо ѓише.

МЛАДЕН: Добар дан, другарице. Кажем, онај изгледа није сасвим чист. Што се дере на мене?

ВАЛЕРИЈА: *(Подигне љлаву)*
О, па то сте ви!

МЛАДЕН: Како ја?
(Осврће се)
Па наравно да сам ја.

ВАЛЕРИЈА: Седите.

МЛАДЕН: Нека, хвала. Дошао сам да разјасним неспоразум, па да се вратим кући. Знате, иако станујем сасвим близу, моје време је скупо. Ја пишем.

ВАЛЕРИЈА: Аха. Седите.

МЛАДЕН: Видите. Добио сам неки чудан позив који нисам успео баш сасвим да схватим. Каже, за магацин. Преглед мозга, или тако нешто.
(Пружа јој ѓозив)
Волео бих да знам ко ме је пријавио.

ВАЛЕРИЈА: Зашто би вас неко пријавио, Младене Секуловићу? Не бојите се ваљда нас? Ми смо хумана институција.

МЛАДЕН: *(Осврће се)*
Али, ја сам здрав.

ВАЛЕРИЈА: Можете ли бити сасвим сигурни? Код нас су специјалисти који ће сасвим стручно и... ауторитативно констатовати ситуацију. Ако је све у реду,, ми вас пуштамо. Дозвољавате?

МЛАДЕН: Не дозвољавам.

ВАЛЕРИЈА: Зашто?

МЛАДЕН: Ко сте ви?

ВАЛЕРИЈА: Молим вас да се узбуђујете и да се не љутите. То по правилу погоршава стање пацијентима.

МЛАДЕН: Ја нисам ничији пацијент, сестро.

ВАЛЕРИЈА: Како можете бити сигурни? Ви мени, на пример изгледате сасвим познати.

МЛАДЕН: Ја сам славан човек.

ВАЛЕРИЈА: Зините!

- МЛАДЕН: *(Зева. Она му завлачи неку лампу у усџа)*
Шта то радите?
- ВАЛЕРИЈА: Отворите уста, човече. Шта сте се стисли.
- МЛАДЕН: Ја пишем сведочанство мога времена. Роман о новом времену. “Добро јутро”.
- ВАЛЕРИЈА: Па, Младене Секуловићу, јесте ли поправили будилник?
- МЛАДЕН: Тако се зове роман.
(Забринуто)
Надам се да је све у реду са мојим здрављем?
- ВАЛЕРИЈА: За име бога, професоре, па већ сте га јавно овде читали. Зар се не сећате? Добили сте златан сат.
- МЛАДЕН: Али је ланац неко украо.
- ВАЛЕРИЈА: Ето, видите. Сећате се.
- МЛАДЕН: Не сећам се.
- ВАЛЕРИЈА: Незахвалниче. Зар се и мене више не сећаш?
- МЛАДЕН: Ја тај догађај повремено сањам и зато знам да је то сан. Истина, и вас сам упамтио, али то је чиста случајност. Сувише подсећате, чак изразито личите на моју бившу газдарицу.
- ВАЛЕРИЈА: А где је она сада?
- МЛАДЕН: Баба Мата?
- ВАЛЕРИЈА: Погледај ме добро, пријатељу. Ти си већ био овде.
- МЛАДЕН: Откад смо то ми на ти?
- ВАЛЕРИЈА: Питам се како човек данас може бити сигуран у било шта. Ми се овде бавимо егзактном науком па никад не знамо ко је болестан, а ко сасвим здрав. И има ли таквих.
- МЛАДЕН: Ви, дакле, намеравате да ме овде задржите?
- ВАЛЕРИЈА: Ма, не. Ма, не. Шта ћете нам ако сте болесни? Нама су потребни здрави људи, они који би са нама сарађивали на излечењу.
- МЛАДЕН: Болестан сам, сестро.
- ВАЛЕРИЈА: *(Брзо)*
Од чега? Шта вас боли? С које стране вас тишти? Где вас притиска? Хајде, шта сте се смрзли? Нећемо вам ништа. Опустите се.

- МЛАДЕН: Тешко се дише.
- ВАЛЕРИЈА: *(Бележи)*
Значи, вама недостаје ваздух. Тачније, кисеоник.
- МЛАДЕН: Ко ме је денунцирао?
- ВАЛЕРИЈА: И вама то, наравно, изгледа нормално?
- МЛАДЕН: Вама је нормално. За мене је то савршен злочин против човечанства.
- ВАЛЕРИЈА: Ви знате да ми, на жалост, немамо средстава да иселимо то ругло из нашег непосредног суседства.
- МЛАДЕН: Говорим о нашем дворишту, сестро. Ми смо усред тога ругла, или је ругло по средини нас.
- ВАЛЕРИЈА: Поново ћемо захтевати да вам смеће више не бацају под прозор. Ви сте, ипак, једна угледна личност до које је нашој институцији и те како стало. Изволите, пређите у суседну собу.
- МЛАДЕН: Ви, дакле, хоћете да ме уверите да сам ја... болестан.
- ВАЛЕРИЈА: Ма, не. Ма, не. Шта вам пада на памет. Ми само хоћемо себе да уверимо.
- МЛАДЕН: Са вашег аспекта свет је лудница, а људи су или луди или површни.
- ВАЛЕРИЈА: Сви људи су браћа!
- МЛАДЕН: И сестре!
- ВАЛЕРИЈА: Сувише нас строго процењујете. Ми се људима бавимо у глобалу. Ретки су они којима се лично посвећујемо. Зато вас молимо да будете љубазни и пређете у собу без опирања. Снабдећемо вас кисеоником, па онда идите куда хоћете.
- МЛАДЕН: Опет хоћете да ме преварите. Молим вас, пустите ме да идем одавде. Живот сам посветио деци. Годинама сам их учио како да буду здрави, како да то своје здравље очувају и да постану титани нашег времена.
- ВАЛЕРИЈА: *(Звони)*
Добићете ваздух освежен озоном. Као после кише.
- У собу изненада бану два крујна, веома снажна болничара. На себи имају белу лејџу униформу са крајћим рукавима.*
- МЛАДЕН: Само не заборавите да пројектујете дугу на хоризонту.

ВАЛЕРИЈА: Не бих волела да те случајно повреди. То не би било добро за нашу репутацију.

(Болничарима)

Покажите другу Младену Секуловићу собу за одмор. После идите по маску за кисеоник. Наш књижевник је мало исцрпљен, тербало би га освежити, кисеоник му је потребан. Па дајте му тај кисеоник. Нека дише.

Болничари отварају врати собе која је скривена параваном. Младен стоји дуго и беспомоћно, а затим се окреће и сломљено улази у собу. За њим улазе два болничара. Валерија највише шичекује. Ускоро се чује зајре-иашен Младенов глас из суседне просторије.

МЛАДЕН: То није моја кућа! Шта хоћете од мене?! Не пристајем!

Затим изнутра повуче параван који откриве његову собу са свим већ познатим детаљима.

МЛАДЕН: *(Урла)*

Пустите ме одавде! Ја нисам луд!

ВАЛЕРИЈА: Држите га, момци, да се повреди. Није при себи. Затворите прозоре и врата, да га нико не узнемирава до операције.

Младена су шчепали болничари и чврсто га држе док се он отима избезумљено вичући.

МЛАДЕН: Каква операција, не пристајем да ми се чачка по мозгу! Ја сам здрав, недостаје ми кисеоник, пустите ме! Мислите да вас нисам прочитао. Намерно трујете ваздух, гајите клице у мом дому, изазивате ми болест, припремате операцију и спремате ми смрт! Зашто?! Сметају вам моје хигијенске навике, плашите се мог романа, умирате од страха да вас моје здравље не надживи. Заборавили сте да поред вас има још људи и да сам ја један од њих! Ја! Младен Секуловић, који не може, који неће, који не пристаје на живот без ваздуха!

ВАЛЕРИЈА: *(Чврсто, са избезумљеним сјајем у очима, шапуће)*
Привићи ће се. Привиће ћи се.

МЛАДЕН: Треба ми за мозак.
Ум мора да дише.

ЗАВЕСА

II ЧИН

IV

Сунце у пошитоно изразом и на изглед најушитоном дворитоно иржи. Кроз широм отворен прозор Младенове собе зачује се афокалипитичан глас радио-водиоела.

ВОДИТЕЉ: Губари неће више харати нашим зеленим ливадама. Злочинца треба протерати. Ових дана ће се кренути на систематско уништавање лутака и чаура, свилених буба и осталих. Јер, шта ће нама свила, ако нам угрожавају кисеоник, једнодушан је закључак Одбора за заштиту човекове средине. Ми, са наше стране, можемо само да се прикључимо акцији коју од почетка подржавамо и да је поздравимо старим, добрим, непревазиђеним хитом!

ПЕСМА "Пије чича бозу, ал неће да плати...
СА РАДИЈА: Чокалија, бокалија, оће да га млати..."

Задувано и у ситоритском маниру у дворитоно уирчавају Младен и два болничара. Здушно се знојећи и брекћући вежбају фискулиту према Младеновим уиуистивима.

МЛАДЕН: ... Два лево, х'ен десно, два назад, х'ен десно, три напред, чучни сада, опет горе, још горе, три назад, х'ен десно, два лево, мрдни дупе, руке горе, х'ен, два, три, четир', полуокрет, седи доле, х'ен, два, три, четир', опет горе, ведро гледај, широк осмех, широк осмех, х'ен, два, осмех, четир', издржи сада на једој нози, х'ен, два, промени ногу, напред, назад, напред, назад, назад, назад, напред гледај, цупни, цупни, сагни леђа, још мало, сави кичму, клекни доле, издржи сада, три, четир', мрдни дупе, лево, десно, хајде живље, три, четир'...

Из куће излази Роксанда са ситраино озбиљним изразом на лицу. Ситиже до Младена и маме га кажитиом, да се овај сагне, да му она нешто шаине. Младен се са извесним осећањем неиритиносно осврће лево и десно, али се не усуђује, већ се најитиив крути и усиљено смеши.

МЛАДЕН: Како је тата? Више га не видим, па мислим... мора да је добио ноге.

Роксанда инситира, што Младена иоколеба иа се, бојажљиво иогледујући у болничаре срамежљиво сагне, на штоа му она шаиуће дуго и озбиљно.

МЛАДЕН: Како? Како, молим? Шта, шта? Ма, немој. Зар опет?

РОКСАНДА: Нема јој спаса.

МЛАДЕН: Трчи право у болницу и брзо доведи доктора.

РОКСАНДА: Али, зашто?

МЛАДЕН: Можда је само у коми.

РОКСАНДА: А да ли то онда значи да ће обавезно умрети?

МЛАДЕН: То је тешко погодити, драго дете. Не плачи, Роксанда, неће мама да умре.

РОКСАНДА: Ја не плачем. Ја само питам. Интересује ме.

МЛАДЕН: Хм, овај, па... може да се деси. Данас људи умиру лако.
(*Роксанда га поново мами кажијрсјом. Он се ошре*)
Имам важна посла, добио сам госте, видиш да сам у друштву, морам да идем да дишем, пропашиће ми следовање кисеоника. А време је и за кафу.
(*Хваија га за јаку и савија. Зашиим му дуго и уиорно шајуће*)
Објасни то њима. Објасни то њима. Ја ту не могу ништа. Добро, идем, оца му, не вуци ме тако, још овај пут и више никад. Овде нико нема разумевања за писца и његове проблеме. Види! Поцепа ми жакет.

Младен полази за Роксандом. Болничари га, међушиим, хваијају и грубо одвлаче назад.

РОКСАНДА: (*Гледа их са мржњом*)
Свиње!

Пљуне их, зашиим се хишино окрене и побегне из дворишиа. Један од болничара брише лице и зачуђено гледа у друго.

МЛАДЕН: Дакле, господо, шта кажете на један “Биро ди авлија”?

Болничари га погледају збуњено. Младен одједном почне да шрчи гласно одбројавајући: “Х’ен, два, х’ен, два...”, па у згодном часу улучи прилику и побегне.

ЦОКА: Ау! Па он збриса!

МАРИСАВ: Изгледа.

ЦОКА: Држ га, Марисаве, да не утекне на улицу.

МАРИСАВ: Е, вала га ја нећу ватат.

ЦОКА: Где то сме бит?

МАРИСАВ: Лепо ти говорим да га свежемо док је фришак, док се не навикне, а ти...

ЦОКА: Одраће нас сестра Валерија.

МАРИСАВ: Море, јебаће нам мајку примаријус, ако га не ухватимо.

ЦОКА: Морамо да га ватамо.

МАРИСАВ: Како кад збриса?

ЦОКА: Пу! Јебем ти терапију за лудакe и ко је измисли.

МАРИСАВ: *(Осврће се)*
Ђути!

ЦОКА: Да га изведемо на фискултуру, да нам збрише и то баш он, једини до кога им је стало.

МАРИСАВ: Здраво тело, празна глава.

ЦОКА: И још сам сав мокар, једва дишем, не могу ни кошуљу од гузице да одлепим, а камо ли да га јурим.

И док још збуњени болничари интелектуално итраже излаз из новонастале ситуације, изван сцене загрми глас Василија Крешимира помешан са режањем и њакленим лавезом дивље обрадованих њаса.

ВАСИЛИЈЕ: Држ' га, Пафи, сине! Кармајкл! Опколите га, децо! Наш је! Ха, ха! Тако, Пафи, сине, растргни дисидента! Није му добро у нашем санаторијуму, а?!
Овамо хоће књиге да пише, онамо хоће да бежи. На њега, децо, нека пропишти мајчино млеко. Ваздух му не ваља. Официра не поштује!

Одјекује смех и веселе Василија Крешимира. Као дивља звер њрејлашен у ѡрку се враћа Младен. Кошуља му је ѡдерана и крвава. Унезверено и избезумљено он ѡпросио улећи у раширене руке болничара који не могу да верују својој срећи.

МАРИСАВ: Ха! Шта то би?!

ЦОКА: Држ' га чврсто, Марисаве, везуј му рукаве, па да му ударимо по једну ињекцију.

Прекршијају му руке на ѡрудима и ѡзади везују дуљачке рукаве.

МАРИСАВ: Море, даћу му ја говно за наук, а не ињекцију.
(Гурне ѡа)

ЦОКА: Јеси ти луд?! Како смеш тако са њим да разговараш?

МАРИСАВ: Добро. Јел радимо фискултуру? Радимо. Добро. Јел те чувамо ко бубрег у лоју? Чувамо. Јел те слушамо све што кажеш? Слушамо. Не разумем све, ал слушамо. Јел се лечимо како треба? Лечимо се. Па шта је онда ово?
(Младен ѡуши)
Уско ти болничко двориште, па мало да протегнеш ноге по граду. А да те нешто згази, ја да одговарам за тебе, битанго!

- ЦОКА: Смири се, Марисаве, ко бога те молим.
- МАРИСАВ: Ма, нећу да се смирим. Видиш, бре, да трамваји непрестано тандрчу, да је ваздух загађен, да клице свуда слободно шетају, а ти ко будала бегаш одавде. Из овог раја. И да ти се нешто деси, ми да најебемо.
- ЦОКА: Ма немо', Марисаве, тако да разговараш са другом књижевником.
- МАРИСАВ: А што? Да ме не метне у књигу? Е ја ћу да изедем ту књигу коју ће он да напише, а ја да је прочитам.
- Изненада одалами Младена њо њошиљку. Младен се занесе од ударица.*
- ЦОКА: Марисаве, што учини?
- МАРИСАВ: Па сад, што учини, не учини.
- ЦОКА: Ма ти јеси луд, части ми. Шта, ако нас пријави?
- МАРИСАВ: Ма ко да нас пријави?! Он! Види шта уради с кошуљу. Нова, бела, уштиркана, државна. Јао, мајке, што ми даде интелектуалца пред пензију? Види му само кошуљу, Цоко, леба ти, шта направи од себе.
- ЦОКА: Смири се, Марисаве.
- МАРИСАВ: Каки си, бре, ти човек, срам те било. 'Оћеш пред пензију да ме упропастиш, код примаријуса углед да ми пољуљаш. Луд, а овамо бега ко паметан. Ајде, ти си бар човек школован, како да те не бијем кад ми живце исцепка на фронцле. Јел то љуцки, јел то човечански, јел то у реду? И шта ћеш сад да кажеш примаријусу, ко те тако поцепа, ко те тако нагрди, ко ти нову кошуљу упропасти, ђубре продано!
- Тешко га удари. Младен њадне. Брише крв са углова усана. Одзвњају војнички кораци у чизмама. Болничари њогледају уљашено у њравцу Василија Крешимира који њрав, висок, леј, у ѓиздавој вајњрогасној униформи и са уљланцаним шлемом на ѓлави улази у дворишње. У њозадини се чује раздражљиво режање њаса које Василије умирују нежним њењањем.*
- ВАСИЛИЈЕ: Не губи нерве, Пафи, дечко, угледај се на свога тату, Крмајкла, на његов мир. Нису сви паликуће, само појединци, мали, и они не могу утећи, никако, Пафи, дечко, па тата Кармајкл је на капији, знаш да мени никад нико није побегао.
(Младен ѓа ѓледа уљашено. Василије салуњира ошњро и њо њроњису)
Василије Крешимир, порушник палилулске ватрогасне бригаде!

- МЛАДЕН: *(Промуца)*
Разумем друже... Василије Крешимире.
- ВАСИЛИЈЕ: *(Сїрїљиво)*
Извињавам се. Крешимиру, молим.
- МЛАДЕН: Крешимиру?
- ВАСИЛИЈЕ: Хвала.
- МЛАДЕН: Молим.
(Покушава да усїане, али му не їолази за руком)
- ВАСИЛИЈЕ: *(Нервозно)*
Хвала, кажем.
- МАРИСАВ: Молим, каже, молим, порушниче.
- ВАСИЛИЈЕ: Јер би било нешто сасвим друго. На пример, ја сам сад Василије Крешимир, ствар јасна, разумете. Не, не, није то. Јер видите. Да ли ме пратите? Зато што је презиме, знате... Да је име, е онда ништа. Научио сам да објашњавам. Кажем што је презиме, знате... Да је име, е онда ништа. Научио сам да објашњавам. Кажем сад, јер то и није моје право име. Молим?
(Зверски їогледа у Младена)
Не? Не слажете се?! Учинило ми се да сте нешто рекли?
(Сумњичаво їледа у болничаре)
А можда је неко нешто и рекао? Овде у ствари свако има по неку примедбу.
(Разгледа Младена)
А шта се то десило са вашом гардеробом?
(Прсне у їрохоїан смех)
А... ха... ха... ха...
(Уозбиљи се, замисли се. Дуѓа їауза)
- МАРИСАВ: *(Накашљава се)*
Време је да да се крене, поручниче. другу књижевнику је истекло време за шетњу.
- ЦОКА: *(Бодро)*
Идемо мало да пишемо.
- МЛАДЕН: Тако је.
(Усїаје)
Мене јунак мога романа чека, знате.

ВАСИЛИЈЕ: А, да! Да, да, да... Да се којим случајем зовем обрнуто, то јест, не Василије Крешимир, него прво презиме па онда име, е... онда то може, онда је то друго, онда би то било: "Друже Крешимиру Василију, изволите рапорт о напону пене противпожарних средстава у Палилулској Касини!" Да ли ме пратите?

МЛАДЕН: Ја бих сада пошао. Треба да радим, да стварам, да потоњим генерацијама...

Василије гневно скине своју ватрогасилну рукавицу и њом снажно ошадари увезано Младена који се заједно налази на Марисава који га ипак удари у стомак да се овај без гласа сруши.

МАРИСАВ: Ђубре! Тако ли се разговара са порушником?

ВАСИЛИЈЕ: *(Увређено)*

Оставите га. Дрзак, чин не поштује. Сви сте ви књижевници исти. Овамо свет спашавате, онамо, папирима машете, пожар распаљујете.

ЦОКА: Изгледа да је колабирао.

ВАСИЛИЈЕ: *(Вади црно огледалце и чешаљ. Чешаљ се веома њажљиво)*
А како свет може без ватрогасног официра, ко ће да гаси ватрицу? зна се шта је папир у ватрогасном случају и која је његова функција. Да потпали! Да распали! Све сам писац пироман! Што се мене тиче, њих треба држати на посебним местима, док не прође време, док не застаре, док им врела крв не удари на уста и не отече, да им се трансфузијом поспешује безболнији пут у дубоку старост, од младости старост треба спасавати.

Један од прозора се отвара и у њему се појави Мица. Василије се склони у страну.

МИЦА: *(Виче)*

Џоли! Ручак је скоро готов. Пожурите са тим трамвајем, ленштине, ако мислите да добијамо место у дворишту за пикник. Иначе ћемо по овој врућини морати унутра да једемо.

МАРИСАВ: А нас, претпостављам, радничку класу, нико и не помиње кад има неко парче сочно за пикник.

МИЦА: Пилећи паприкаш, гољо.

ЦОКА: Охо, брате слатки.

МИЦА: А што? И тебе се брк изгледа мртка при помени бећарца.

ЦОКА: Бога ми, уживам. Бога ми, нећу рећи да не уживам кад волим да се омрсим.

МИЦА: А зашто смо и комшије ако се не почастимо.

ЦОКА: Па да уђемо онда, шта чекамо, ако баш позиваш.

МАРИСАВ: Али, на кратко. И по могућству онако, стојећи.

ЦОКА: Поручник ће да причува књижевника да не утекне јопет.

МИЦА: О, Василије, и ти си ту, баш си ме обрадовао. Знала сам да ћеш доћи.

Појрчи му у сусрећ, али је он кайеџоричким њокрећом руке заусћави.

ВАСИЛИЈЕ: Не, госпођо. На мене своју лепу шаку нећете ставити. Не више. Ни сестра Валерија. Назад своје дугачке прсте са мојих широких рамена. Мене интересује суштина, моје даме. Ваш изазов ја не прихватам. Тај ваш криминал, подстрек на злочин, акт криминалан, на силовање, на злочин. Претерана демократија – морал у распадању! Слабом човеку је постало тешко да сачува достојанство. Не знаш је ли боље кад све покрију и тако га утегну, или да можда ничега и нема. А између претесних панталона и прекратких сукања – голо-тиња! Па коме то треба, моје даме, ја сам атеиста, у бога не верујем, али где је ту морална сила народа?! Ех, кад би тај народ ударио песницом о сто и рекао: “Доста је више тога курварлука!” Али, који народ? Све сама разбојничка физиономија. Свако би хтео да стави шаку на моја широка рамена и да ме онако пријатељски позове у кратку променаду до првог душевног мрака, до помрачења ума, да ме ожени или бар опљачка.

МИЦА: Господе! Њему је ударило у главу.

ВАСИЛИЈЕ: Шта?! Зар мене, под државном униформом, хоће да вређа?! Паприкашом хоће да ме купе, ред мора да се заведе, систем да се одпоштује, а не да се власт подмићује. Кад ударимо на књижевнике, ударићемо и на дроље! На клиници мора ред да влада.

МИЦА: Али ово није клиника, Василије, душо. Прешао си ограду.

ВАСИЛИЈЕ: Ухватите дрољу! Треба је научити памети!

Болничари стиоје збуњено. Он скаче, хваћа је и савија руке за леђима. Чује се завијање сирене болничког аутомобила. У двориште гоштво умарширају Роксанда, зајим чика доктор и сестра Валерија у белим униформама са лећним краћким рукавима.

ВАЛЕРИЈА: *(Прилази Василију)*
Пусти ту жену.

ВАСИЛИЈЕ: *(Консиерниран, љусћи Мицу)*
Она ме је, увредила ми је униформу, сестро.

МИЦА: Ох, Василије, душо, ово ти никад нећу заборавити. Зар ја, удата жена за вођу дорћолских аласа, па дроља? Тешко теби кад Алексије буде сазнао да си му врећао роћену жену. Ни шлем, ни оне две цукеле неће спасити твоју луду главу.
(Врцајући оде у кућу)

ВАСИЛИЈЕ: Ето, видиш?

ЧИКА
ДОКТОР: А шта овде радите?

ВАСИЛИЈЕ: *(Салућира)*
Рутински патролирамо, докторе.

ЧИКА
ДОКТОР: Чика докторе.

ВАСИЛИЈЕ: *(Прси се и дере)*
Чика докторе!

ЧИКА
ДОКТОР: Добар си ти момак. Добар.
(Валерији)
Он је добар момак.

ВАЛЕРИЈА: Па, могло би се рећи да је прилично сналажљив. Алексије је данас сигурно на путу.

ВАСИЛИЈЕ: Ја сам овде имао радни задатак.

ВАЛЕРИЈА: Забранила сам ти да се овуда смуцаш.

РОКСАНДА: *(Приметти Младена)*
Па то је професор!

ВАЛЕРИЈА: Откуда овај овде?

РОКСАНДА: Ох, чика докторе, они су га пребили, они су убили бога у њему.

МАРИСАВ: Ма не. Ма не!

РОКСАНДА: Звери!

ЦОКА: Ухватио га живчани напад.

ЧИКА

ДОКТОР: Да ли је то тај пацијент? Ваша мама? Јадно дете, она је у шоку.
(За себе)
Господе. Како је ружна.

РОКСАНДА: Не дајте се, господине. Не дајте се зверима. само тише, да не чују.

ВАСИЛИЈЕ: Не знам шта му би. Изненада је добио нервни слом. Једва смо га при паду ухватили да се не озледи.

МАРИСАВ: Није нам баш сасвим пошло за руком.

ЦОКА: Не сасвим. Тако ми бога, не сасвим.

МАРИСАВ: Сломатао се сасвим неочекивано.

ВАСИЛИЈЕ: Недостаје му ваздух, каже. Почео је да се гуши, каже.

РОКСАНДА: (Плачући њојрчи кући)
Мама! Мама! Ох, мама, они су убили професора. Згњечили су га као бубу.

ЧИКА

ДОКТОР: Али, чекајте, па то је неозбиљно. Где је пацијент због кога смо дошли? Шта је са њеном мамом?

ВАЛЕРИЈА: Тамо у кући, чика докторе.

ЧИКА

ДОКТОР: Па што одмах не кажете, бога му? Што не рече да је овде, побогу? Зар државним колима у такорећи суседно дво-риште? Где ту има смисла, чему луксуз, ако је болесница ионако на измаку.

Оде и он за Роксандом.

ВАЛЕРИЈА: Шта сте урадили са књижевником, Василије?

ВАСИЛИЈЕ: Ја ништа. Хтео је да бежи и налетео је на Пафија. А Пафи је сасвим мала беба, неживљена, хтео је да се мало са њима поигра, и ето. Тата Кармајкл није одолео. Па онда, њих двојица, и ето... ја на крају...

ВАЛЕРИЈА: Па ти си луд!

ВАСИЛИЈЕ: Ја сам ватрогасац.

ВАЛЕРИЈА: Ако примаријус, доктор Келава сазна да тучемо болеснике...

- ВАСИЛИЈЕ: Па не тучемо. Ви не тучете. Ми међусобно... Хоће да бежи. Ваздух му не ваља.
- ВАЛЕРИЈА: *(Приђе Василију и зрубо му сипрзне ејолејше са рамена)*
Скидајте му униформу!
- ВАСИЛИЈЕ: Валерија, сестро, шта то радите?
- ВАЛЕРИЈА: Скидајте га, шта сте се укипили, свиње! То је наређење.
- ВАСИЛИЈЕ: Зар мени моју униформу, парадну од природне боје у тегету са златном дугмади у прашину! Шлем у прашину, мој чин... Ја сам то крваво стекао упркос злоби и људској покварености. Поручник, ехеј, са добрим изгледом унапређења у капетана.
- ВАЛЕРИЈА: Шта чекаш?!
- МАРИСАВ: Али, сестро, па како ћемо? Он је власт.
- ВАЛЕРИЈА: Каква власт, будале, он је лудак као и сви други.
- ВАСИЛИЈЕ: *(Гневно измахне рукавицом, али се последњим напором воље уздржи)*
Дрољо!
- ВАЛЕРИЈА: Шта?!
- ВАСИЛИЈЕ: *(Промукло)*
Врати ми моје ознаке.
- ВАЛЕРИЈА: Вратићу ти, Василије. Мило за драго. За све оно што смо урадили за тебе, за твоју незахвалност. Признали смо те за ватрогасца, дозволили униформу, дали ти официрску чин, лично сам ти набавила шлем, а ти се упркос мојој изричитој забрани и даље смуцаш по овом сметлишту, неживљена сексуална креатуру.
- ВАСИЛИЈЕ: *(Пригушено)*
Краво!
- ВАЛЕРИЈА: Како?! И ви то дозвољавате? Он ме вређа. Главну сестру градске психијатријске клинике вређа, а ви као кладе стојите!
- ВАСИЛИЈЕ: Балего!
- ВАЛЕРИЈА: У собу ћеш ти, Василије, без прозора, са гуменим зидовима и дрвеним креветом. Без матраца. Голе даске. Скидајте га, битанге, видећете да ће бити мањи од буве кад остане у неглижеу. У нашој униформи.

Валерија наваљује на Василија и почиње да га скида. Комад по комад униформе пада у прашину, док Василије остаје у белој болесничкој одори.

ВАСИЛИЈЕ: Па шта је ово, браћо? Мене зар да скидају, такорећи власт, до голе коже? Где то бива, где се то сме, ватрогасац има достојанство. Не чини то, сестро. Ја писца нисам дирао, него је дирао он мене, у мој ваздух, како, бре, не ваља ваздух, кад сви дишемо, цео народ! Шта би он хтео? Да се боримо за ваздух птицама, да се боримо за реке рибама, да запоставимо индустрију, да зауставимо прогрес нашег славног присуства на планети земљи! Па молим вас, људи, другови, па ви сте ми сами дали тај чин, ходнике да осигуравам, ватру да гасим, паликуће да спречавам, а сад хоћете да оставите моје јадне, слатке куце без хранитеља, без оца, такорећи мајке, ја сам им био све. И отац и мајка! Не дајте да ме ставе у исту собу с књижевником, па њему ваздух не ваља, а мени је добар, слadak, укусан, једини прави који желим да дишем.

Са њега је униформа већ сасвим скинућа.

ВАЛЕРИЈА: Носите говно.

Болничари шчепају Василија и силом га воде.

ВАСИЛИЈЕ: *(Урла)*

Нисам дирао Мицу већ сам само хватао писца, да не бежи курва, да после не прича како смо га затворили у лудницу, а он здрав, само смо ми опасни. Они су опасни! Они су опасни!

Одводе га.

ВАЛЕРИЈА: *(Приђе Младену и клекне крај њега)*

О, Секуловићу, будало, колико мука због тебе, питам се вредиш ли ти уопште.

Долази Роксанда и прилази Валерији.

РОКСАНДА: Зове вас чика доктор.

ВАЛЕРИЈА: *(Устјане и дуго је исшћивачки посмајтра)*

Хајде, реци, не волиш ти маму. Не волиш ти никога. Ако хоћеш да будеш сестра, помоћићу ти да се код мене запошлиш. Размисли. Паметно си ти дете. Нама требају кадрови.

Валерија одлази у кућу. У двористићу остају само Роксанда и Младен у несвесји. Роксанда падне на Младенове груди и плаче дуго и горко. Дрндање моћора најави службени аутомобил Градског зеленила са великим звучницима на крову. Роксанда се уљашено повлачи уназад, али се аутомобил заглави међу кантије за ђубре и сјаде. Зашћим звучници зајрме неконћиролисаном снаћом:

“Пажња! Пажња! Обавештава се цењено грађанство да ће данас први пут бићи испробан експра ефикасан преаратр прошив зубара и осталих шипеочина зелених површина. Запращивање ће се извршити у ниско бринућем лећу пољског авиона Градског зеленила специјално набављеног за шу сврху”

Уз брешање и дрндање аутомобил оде у рикверц и несване. У двористиу остиаје једино Младен у дубокој несвесистици, изваљен као леш.

ЗАТАМЊЕЊЕ

V

Кроз искривљене и офуцане солићере у двористиу продире румен позног јесењег сунца. Ова божански лећа слика нейобитан је доказ како и у Београду јесење предвечерје има своју лепоћу, а прејуне и изврнуће канће за ђубре зоворе о блазостану и прљавиштини у којима се народ кућа.

Ришмичко ударање шипаом о тиле и нейосредну околину најави слеица Драгојла који се појави иза једних шкрићућавих и раздрданих вратиа у двористиу. Он носи мали шроножац и једно кувано јаје. Руштински наишава месћо, пошавља шћоличицу и седа међу канће за ђубре. Зашиим у истиом ришму удара јајешом о ивицу шроношица, разбија га и почине да га љуштити разбацујући љуске око себе. На то се појављује мноштво уљедних сћанара оба пола и свих узрасћа, који у шшшшшш и на препад освајају слободан шросћор двористиа. Неко шросћире поњаву, неко пошавља шћоличицу или пањ, одавно испрулео и нагорео, скидају са себе зорње делове одеће и излажу своје мршаве, жуће и мршвачке боје коже јаком, раножесењем сунцу. Видео би се и рој злаћаних мува – зовнарки и све остале тамижуће и лећеће тамади да се све ово не дешава на сцени, па то ваља замислити, а није ни шешко јер се и сами сћанари бране нейресћано машући рукама, прљавим крпама, гаћама и осталим шриручним средствима. Па ипак! Не би се могло рећи да расћоложење шрисушних није на нивоу. Напрошив! Кад поједе јаје, слеица Драгојло се задовољно шлесну рукама по голем шрбуху, па зајева:

ДРАГОЈЛО: “Удавија се...
један нишлијски калфа
ју Нишаву...
Б’ш код село Брзи Брод...
Дотрчали...
Сви нишлиски мајстори, д’ иду да виду Алексу...
Надуја сееее...”

Рефрен њесме ѡрихватијају сви ѡрисуѡни у дворишћу. Њихова срећна лица нису насмејана, мада им из сјајних очију зрачи нека ѡишова религиозна егзальтација. Осећај среће и духовног инћезрићей је ѡу, сви људи су сједињени у Богу који им је за узвраћ ѡклонио овај рајски ѡросћор за шрајање, множење и друже уживанције. И ко зна докле би шрајала ѡсма задовољних да се у једном часу Драгојло изненада не загрћну и кашљући дуго и очајно кроз сузе се бори за дах.

ДРАГОЈЛО: Удави ме оно јаје, јебем ли му петла који га направи и кокошку која га роди. Дај воду! Јебем ли ти живину сељачку, никад више пиле нећу да погледам.

ТОДА: Мудо лабудово.

Пауза.

ДРАГОЈЛО: *(Оћеже)*

Опа! Тако, значи. Ајд' сад да видим ко то рече.

(Пауза. Усћаје)

Боље да се сам јавиш, него да те ја прозивам.

(Прав, мршав и дугачак, са сабласним изразом слейца који жели да види, ѡрећейи шичекује)

Мислиш да те нисам видо, а?! Мисли, Драгојло не види, заборавио си да је он Миланов син, од Јојкића, чувене тишлерске фамилије са Дорћола, бре, тицу у лету је Милан рушио кад се вратио с фронта. Тицу! А камо ли да те промашим ја, курво, шта сам мачке само побио с овај окован штап, колке сам тикве расцопао и шта сам их набио на овај шиљак!

ТОДА: Опрем добро, Драгојло.

ДРАГОЈЛО: Опрем ти га баби и њеној кокошки од чијег јајца мал' не испусти душу.

(Седне)

СТАРКЕЉА: Господо! Молим вас, господо, да се уздржите.

МИЛИЈА: Тако је. Не заборавимо разлог нашег данашњег окупљања.

КЉАКА: Да се ждере.

ТОДА: Ма трамвај има да љосне или нека општина помери шине.

ДРАГОЈЛО: Ма ди да љосне? Ма ко да љосне? трамвај је, бре, сила!

ТОДА: Ајде, море, каква сила.

(Урла)

Тишина!

КЉАКА: *(Најушшиа осмайрачко месџо и узбуђено џрчи џрема средини дворшшџа)*
Трамвај! Трамвај! трамвај иде!

ТОДА: *(Урла)*
Ођу да чујем! Па – жња!
Све се утиша и потпуно умири. Још увек се не чује ништа.

ДРАГОЈЛО: *(Користџи џишину и још једном зајева своју омиљену соло џартшџу)*
“Удавија се...
један нишлиски калфа,
ју Нишаву...
Б’ш код село Брзи Брод...”

Наиђе џтрамвај. Њеђов звук лочи све џред собом и дрхџава џесма слейчева џошону у џој силној орљава и буци. Заџим се, исџо џако брзо као шџо је и дошао, изђуби и џошџуно несџаде.

ТОДА: Издајник није мушко. Тако ја мислим.

ДРАГОЈЛО: Ја ли нисам мушко, битанге! Ја који сам ве половину овде направио и то с оба ока да се о’ма видите како сте ружни и наказни и какви вам је тата срећан човек што не мож’ никад да вас гледа, да ве сања тако никакве и страшне.

Снажно и немилосрдно размахујући мейалним шџајом он ефикасно чшшџи џуш џред собом и зачуђујуће брзо одлази у куђу.

КЉАКА: *(Из баса)*
Е, Ђоро сад га и ти претера.

ТОДА: Песму му јебем, не види да трамвај улази у заседу, него се натакарио ту ки неки жабац па крекеће као да оће да измами жабу да излегне из бару.

КЉАКА: Зар су наши ћалци фатали зјала у она тешка предратна времена, или су се криво мучили да изране и подигну Ђорину копилад?

МИЛИЈА: *(Виче џискаво)*
И ко је сад овде ружан и наказан? Ми, или Ђора, који нам је туцао кеве док су нам ћалци умирали под тешким радним условима ненародног режима?!

СВИ: *(У хору)*
Ђора!

- КЉАКА: *(Пада у вайру)*
 Е, па, кад је тако Ђоро, сад ћеш ти свима нама да објасниш откуд си ти са Дорћола, како си овде доспео и како смеш тврдиш да је Милан тишлер био најбољи тишлер на Дорћолу, кад је познато да је мој ћале такође био тишлер Дорћолац, да сам, чак шта више и ја, рођени тишлер Дорћолац.
- ТОДА: И познати дунавски алас!
Чује се удаљени звук моћора.
- СТАРКЕЉА: *(Узбуђено)*
 Господо! трамвај се опет приближава. Наш час је куцнуо! Бог благословио наше осветнике!
- ТОДА: Не мрси муда, деда. Зар не видиш да је то авион.
- СТАРКЕЉА: Какав сад авион, господо? Зашто авион, кад чекамо трамвај? Откуд авион у мирно доба?
- КЉАКА: *(Свечано)*
 Браћо Дорћолци!
(Уилашено)
 Јебо те бог, па он изгледа пикира право на нас.
- ТОДА: Чувај главе! Лези доле! Не трти дупе!
Њећова даља ујозорења заћуши тиућиањ авиона у бришућем лејју. Сви тируситни полетје на земљу савладани паничним стїрахом.
- ТОДА: *(Гледа увис)*
 Људи, каква ово говна одозго падају на нас?
Сви погледају увис одакле пада неки жућии прашак. Мало даље Милија се превија у боловима.
- СТАРКЕЉА: Оплемењују ваздух, изгледа.
- МИЛИЈА: Јоооо... што ми мука. Црева ми се кидају.
(Урла искривљен од болова)
 Ослобађај пролаз!
(Ойрчи у пољски клозетї)
- Зачује се дрндање тїрамваја, па шкриїа кочница, лом, зайомаѓање, врисак, заїїим тиїшина.*
- СТАРКЕЉА: *(Усїане и скине каїу)*
 Господо, изгледа трамвај опет закачи некога на мртво.

ТОДА: Зависи од тога где га је закачио, да ли га је набацио, или га је подбацио. Јер, ако га је подбацио, опет зависи с које стране га је подбацио и под шта га је подбацио.

КЉАКА: Море, оде и тај у коломајз.

Из куће излази Роксанда. Егзалтирана је, у неком чудном ирансу који очигледно начиње њено ментално здравље.

РОКСАНДА: О мајко, устани из постеље, да видиш како је дан леп и светао. Тајко је испунио свој животни сан. Оборио је трамвај! Чика Тодо, Кљако, чика Милија... Где је чика Милија?

ТОДА: *(Ухвати се за стомак)*
У клозету. Црче од стомака.

РОКСАНДА: *(Ојрчи до клозета и виче одушевљено)*
Пожури, чика Милија. Трамвај је пао! Видела сам кроз прозор како оде иза угла и... бум! Трас! Мој тајко, мој мили ћале, најзад је осветио своје ноге, Мићку и бабу Александру! Зар не схватате, драги моји, како вас волим, мили моји ујаци и тетке. Тиранин је пао! Коначно, чика Тодо, слобода куца и на наша врата.

ТОДА: *(Грчи се)*
Јесте. Слону дупе одваљује.

Остали иакође показују знаке акутног најада срдобоље.

КЉАКА: Ајде, бре, Милија, ако бога знаш, излази, ослобађај место, обрукаћу се овде пред народом.

Неки падају ћујке, гојово механички, неки се жилаво преврљају као на бојишћу. Роксанда девојка иде од једног до другог, дрмуса их и бодри.

РОКСАНДА: Ајде, јуначе, слобода стиже. трамвај је пао! Ха! Ха! Шта је?! Господа прднула у чабар. Срамота! Прекаљена генерација! Срце хуманизма, оличење здравља! Набокали се чорбуљака и свињарија па хоће да отпочну. А слобода?! У шта ће свет да поверује ако одете тако са пуним гаћама. дај, напните се још мало. Тааако... ма не то. Не то. Оно друго. Ех, ви! Како сте сад изобличени и ружни, где вам је лепота којом сте нас толико дуго, тако вешто надањивали. А ја... видите мене. Ја се гушим од среће.

ТОДА: Сви се ми гушимо, дете, само не од среће, него од оног јебеног прашка из авиона.
(Умире)

КЉАКА: (У аџонији)
Браћо Дорћолци...
(Роџац)

Појављује се баба Маџа. Њене косе су раишчуџане и џушџане да вијоре на веџру. Лице и усне су јој зџрчене од мржње.

МАТА: Будале! Скапавате пред њеним очима а не видите да вас она трује. Руга вам се и убија вас. Не дајте се. Ухватите вештицу и каменујте је. Драгојло, слепче! Уживаш у својим куваним јајима а не видиш да ти ова мала змија поби сав пород и затре потомство.

ДРАГОЈЛО: (Глас из куће)
Опрем, бабо!

Баба је, међуџим, фуриозна. Бесно и са мржњом насрће на девојцицу која је џоново на своје лице навукла маску невиносџи и чедносџи.

МАТА: Гујо! Проклета отровнице, кучко покварена, кад те једном шчепам за косу срце ћу ти ишчупати из тог одвратног дечјег тела. Бацићу га у шахт заједно са твојим крупним дечијим очима... Ја сам у њеним годинама била нежна лепотица, са дугим плавим увојцима, и као небо модрим очима, а она види на шта личи. да се сам нечастиви на смрт препадне.

РОКСАНДА: Не љути се на мене, бако. Нисам ја крива што сам толико ружна.

МАТА: О, боже мој, па ниси ти тако ни ружна, него си зла. да имаш неку прњицу, неку лепу хаљиницу са изрезом, овако... па би и слепац Драгојло прогледао кад пронесеш лавор кроз двориште. Онда бисмо можда могли и да те удамо за господина ватрогасца. Боже, како је леп! само се чувај сестре Валерије, због њега, кажу, хоће и руку да подигне. Одузела му је униформу, а псе послала у кафилерију. Несрећни господин ватрогасац! Онакве псе.

РОКСАНДА: Шта је са професором, бако? Је ли жив?

МАТА: А шта њему фали? Он је здрав. Господин примаријус је наредио да га хитно припреме за операцију.

РОКСАНДА: Потрес мозга?

МАТА: Наљутио се због ваздуха, па неће да дише. а баш би сада могао.
(Разгледа џо дворџију)
Мало смо се проредили, изгледа. Чудно како изгледају лепо кад их ништа не боли. Реци ми јеси ли их ти...

РОКСАНДА: Ма не. Ма не. авион је запрашивао гамад. Хајдемо унутра, да помогнеш доктору око маме. Од јутрос је стегла зубе и само колута очима. Могла би да јој бациш угљевље, или ставиш чаше. Не зато што си вештица. Него си ти вешта. Лепотица си ти.

МАТА: Мислиш то озбиљно?

РОКСАНДА: Наравно, бако. Слушај, изгледа да су тајко и Цоли срушили трамвај. Моћи ћеш слободно да изађеш на улицу. Да видиш Београд. Како се развио..

Њих две крену у кућу, али се гојшово сударе са чика доктором и Валеријом који ујраво излазе из ње.

ЧИКА

ДОКТОР: Ништа нисмо могли да урадимо. Она је практично одавно мртва.

РОКСАНДА: Шта сам вам рекла, докторе.

ЧИКА

ДОКТОР: Чика докторе.
(Примети трошескну слику у двористију и засиане)
Шта је ово?

РОКСАНДА: Пикник, чика докторе.

ЧИКА

ДОКТОР: Пикник?!

РОКСАНДА: Јеееесте.

ЧИКА

ДОКТОР: *(Фасциниран)*
Како је то чудно, каква је то слика, боже мој. сестро Валерија. Не, па то је фантастично! Данас, усред модерног Београда, та спокојна лица, овако блажен одмор после ручка... А за то време људи слободно умиру.

РОКСАНДА: Тако невина слика света!

ЧИКА

ДОКТОР: Ето, видите. Није лако ући у психологију живота. Шта је ту погрешно ако мени сад, у овом деликатном тренутку дође, на пример, да пробам једно парче праве домаћинске пите, да тргнем ракију и подвриснем традиционално.

(Вришти)

Јуху!

(Пауза)

Јуху!

МАТА: Идем да окупам покојницу. да је окитим и припремим за вечну кућу.
(Оде)

ЧИКА

ДОКТОР: Боже! Како се само поносим здрављем свога народа.

РОКСАНДА: Ја ћу да сачекам тајка.
(Одушевљено)
Оборио је трамвај!

ЧИКА

ДОКТОР: Одувек сам имао безгранично поверење у народно здравље, у његову кухињу. Јер ко је измислио кавурму, ако није народ, пуњене паприке са сиром, фефероне и пихтије са сирћетом и туцаном паприком? Ко?! Није ваљда мој шеф, примаријус доктор Келава, шеф градске луднице и опасан тип, кога уосталом нико не воли, бојим га се чак и ја, али га и поштујем због оригиналног става да ђубре није ђубре, него да је ђубре човек који претерује у детерцентима, сапунима, шампонима и свим могућим препаратима за борбу против гамади. “Дајте ми”, каже шеф, примаријус доктор Келава, “здраву, напредну генерацију гамади и не брините за народно здравље, јер здрав пацов указује на здраву исхрану која производи свеж и еластичан дух”. Сестро Валерија!

ВАЛЕРИЈА: Изволите.

ЧИКА

ДОКТОР: (Узбуђено)
Дела, измерите му пулс. само пазите да га не пробудимо.
Хај’те да видимо овог што је зинуо од спокојства и среће.

Сесѝра Валерија чучне крај Кљаке и мери му љулс.

ВАЛЕРИЈА: Хладан је као риба.

ЧИКА

ДОКТОР: Како хладан? Дајте неког другог.

ВАЛЕРИЈА: (Ућлашено)
Не смем, докторе.

ЧИКА

ДОКТОР: (Издере се)
“Чика докторе”, рекао сам.

ВАЛЕРИЈА: Они мени изгледају некако јако охлађени.

ЧИКА

ДОКТОР: На овој врућини? Богаму, али ови овде тврдо спавају.
(*Нервозно*)
Шта је са тим пулсом?

ВАЛЕРИЈА: Не ради ни овај, докторе. Чика докторе.

ЧИКА

ДОКТОР: Богаму, па то је чудно. То је сасвим неприродно. Како је то могуће?
(*Иззубљено*)
Дај, види код овога.

ВАЛЕРИЈА: Па, овај је... О, боже! Они си изгледа сви... мртви!

ЧИКА

ДОКТОР: Мртви? Како мртви? Она каже да је ово пикник.

РОКСАНДА: Јеееесте, пикник. Ово је наш дан, знате, мој тајко је срушио трамвај и људи су изашли да се провеселе, да прославе ослобођење, па су се мало уморили чекајући. Ништа се не дешава, ништа се не мења, ко ће то да дочека? И мама је попустила, али ја сам млада. Ваљда ћу дочекати? Нећу ваљда и ја као они, цео живот у ђубришту из од њега који даноноћно тандрче, гази, сече и ломи све око себе. али, готово је са тим. Неће више бити терора, бар не задуго. Мој тајко је ослободио читав крај и ја сам поносна због тога.

Џоли сав замашићен и подеран са сљошћеним инвалидским колицима и искривљеном полућом преко рамена улази у двориште.

РОКСАНДА: (*Пошрчи му у сусрећ, али засијане уилашено*)

Не! Ви сте успели, ох, Џоли, коначно сте га се решили, како сам срећна. Причај ми како се распао. Где је мој тајко? Где ти је ћускија? Је ли то, о, боже, како је искривљена. Баш као што треба. За музеј. Нека будућим генерацијама сведочи о вашем великом подвигу. Знаш, Џоли, мама је умрла и сад ми је остао само мој мили тајко. Али, не треба да брине. Ја ћу виршле да му кувам. А сутра ће ионако бити доста места у дворишту, неће морати од ране зоре да заузима терен, моћи ће дуже да спава. Стругаћу сама рен, нек теку сузе, само кад је он осветио своје ноге, кад је бацио ту охолу мрцину у прашину. Говори! Откуд ти та колица? Ко их је тако спљескао? Није ваљда...

(*Чује се победоносан шупшањ шрамваја. Она је збуњена, запањена*)

Али... како је то могуће? Зар већ други? Кад пре успеше да се опораве? Не, па ви, значи... нисте успели. Па тајко је, значи... Ја сам потпуно...

Окреће се ућлашено и ѓледа у Чика докћора и Валерију.

ЦОЛИ: Богами нисмо успели, богами смо омашили, грдно смо погрешили. Угао није био добар, а и страна је била погрешна. Чика Јошка је био у праву, али не сасвим, за милиметар, у секунди је био смотан. Док сам се обрнуо, он је нестао, једва смо колица успели да извучемо, ја и кочничар. Види шта ми направи са новом ћускијом, а још ме и кочничар једно двапут, трипут, једва сам живу главу извукао. Него, има времена. Примио сам му ману, ухватио сам му слабост. Угао мора да буде мањи пошто је стрмина велика и то сили даје убрзање, али идући пут чекам на другом ћошку, доле је равно где може да зашлајфа и сам да потоне у размекшани асфалт. То је једини начин, то је сигуран начин да осветим Мићку, бабу Александру, чика Јошкине ноге па и онај његов други део што је малочас дошао на ред. Ајд' у здравље, одо на ручак, грдно сам закаснио, убиће ме мајка.

Цоли уморно оде у кућу. Роксанда не може да дође к себи и ужаснућо ѓледа у Валерију која јој хладно ћриће и сћусћи руку на раме.

ЧИКА

ДОКТОР: *(Дрхћаво ћрсћом ћоказује на лешеве у дворичћу)*
А... ови?! Шта је са њима?

Валерија ућићно ћоћледа у Роксанду. Она јој неколико ћућа ћоћврдно климне ѓлавом.

ВАЛЕРИЈА: *(Одсечно)*

Сви на шминкање па у мртвачницу!

ЗАТАМЊЕЊЕ

VI

Сала за операције са великом кристалном куголом на средини ѓлафона. Свејла у куголи су пригушена, ѓојово погашена, ѓако да модерни инструменти и намештај сабласно ширче у ѓолумраку. Пригушена свејла су црвена и дојриносе морбидном ушиску да је операциона ѓроспорија ѓу и ѓамо обојена крвљу. Као дух лака и ѓрозачна, обучена у беспрекорно чисту униформу, Роксанда улази у ѓразну салу и још на врашима крикне изненађена, ѓочиње да разгледа намештај, укључује свејло и инструменте, све се исјуни звуцима и разнобојним свејлима шго још више дојринесе ошштем ушиску савршене море. На врашима сгојој сестра Валерија и већ ѓодуже ѓосмајра Роксанду.

ВАЛЕРИЈА: Не помаже светло, драга моја, да се допре до тамних дубина човековог мозга.

Роксанда јој ѓојрчи у сусреј, али је Валерија каѓеѓоричким ѓокрешом руке хладно заусшави.

РОКСАНДА: Ох, како те волим, мила моја, како сам ти захвална што си ме извукла из оног смеђа и упутила у прави живот. Како би ти моји били дубоко захвални да су живи.

ВАЛЕРИЈА: Чим сам те видела приметила сам да си нашег кова, наш човек, и зато сам желела да поставим ствари на своје место, а не да теби помажем. И упамти. Ми смо на “ви”, каткад ја с тобом на “ти”, али ти са мном увек на “ви”. Убудуће води рачуна да не направиш грешку. Јер ја сам главна сестра, а ти почињеш. Можда ћеш даље догурати од мене. Али, за сада нека остане тако. Јасно?

РОКСАНДА: Јасно, мила моја. Битно је да ме ништа не спречава да о вама мислим оно што сам и досад мислила.

Валерија је ѓогледа зачуђено, али у ѓај час у салу уђе чика доктор и двојица болничара.

ЧИКА

ДОКТОР: Борба за ваздух ! Или још боље; за дисање! Ваздуха има, али пацијента у то треба убедити. Признаћете и сами, другови, да то није тако чест случај.

РОКСАНДА: Можда би ваздух требало профильтрирати, чика докторе, вештачким озоном, тако да... кад се пацијент пробуди...

ЧИКА

ДОКТОР: Тако је, сестро. Потребно је, значи, у њему пробудити жељу за дисањем, па ваздух ће се већ наћи и тамо, богами, али ако га ошинемо озоном после операције... А ко си ти?

РОКСАНДА: Ја сам Роксанда. Ваша нова сестра. Моја мама је...

ЧИКА

ДОКТОР: А да... Она што је...

РОКСАНДА: Јееееесте.

ЧИКА

ДОКТОР: Свеједно, ти си оштра девојка, истина, нека лепотица ниси али си оштра. Допадаш ми се што ниси злопамтило.

(Окреће се Валерији)

Она ми се допада, сестро.

(Викне болничарима)

Дајте тог пацијента! Богами, шта чекате и погаси светла, зар хоћете да нервирате доктора Келаву пред сам почетак операције. И пазите да онај луди ватрогасац не бане пред примаријуса и поквари нам операцију.

(Болничари се њовлаче са сцене)

Шта је то?

РОКСАНДА: Озон, уфилтриран кроз отворе за вентилацију.

ЧИКА

ДОКТОР: А... нисам знао, богами нисам имао појма да је озон, значи, тако он изгледа.

РОКСАНДА: *(Удише с уживањем)*

Мирис Балтика.

ЧИКА

ДОКТОР: Али је ипак мало одвратно.

РОКСАНДА: *(Уздихне)*

Само што не чујете како се валови океана разбијају о оштре балтичке хриди.

ЧИКА

ДОКТОР: А свуда около по песку копрца се милијарду бакалара и полако труне.

Одједном, грохоћан кикоћ примаријуса који се са буљуком људи и жена у беспрекорно чистиим, белим манићилима, њојављује у операционој сали.

КЕЛАВА: Дорћол је засмрдео као никад раније, као Чукарица када шећерана испусти своје слатке сокове у Сави па нам после аласке жене служе рибу са водом, уместо коцке шећера... ха... ха... ха...

Урнебесан смех чийавоџ конзилијума.

ХИРУРГ: Е, ово нисам чуо, тата, ово никада нисам чуо... ха... ха... ха... Ти си велики, тата! Ти си највећи... пући ћу од смеха, другови, тата је геније, не, па то је као да ми неко непрестано гура сламку у уво... хо... хо... хо...

КЕЛАВА: А њих су све лепо нашминкали и опрали им гузице... хе... хе...

ХИРУРГ: Другови, не дајте ми да умрем... ха... ха... ха... спасавајте старог борца и татину десну руку... ху... ху... ху... Тата има свој дан.

КЕЛАВА: Не можеш да их препознаш, ено их, сви миришу на ђурђевак. Неки идиот их је попрскао спрејом са мирисом ђурђевка, а... ха... ха... ха... Уђем у мртвачницу и осећам... пролеће. Шта је ово, мислим се ја, како сад ђурђевак у јесен, па још у градској мртвачници? Кад, оно, о... хо... хо... прилази мени она гузата сестра Милева, преврће очима, смешка се, па каже: "Тата, чиме сте се то јутрос мазали после бријања?" А... ха... ха... ха..."Тако", каже, "неодољиво мирише на мушкатле"... хе... хе... хе...

ХИРУРГ: У... ху... ху... ху... тата је страшан, другови, тата је ненадмашан тата, не замери ми, али заиста јеси.

КЕЛАВА: Непрепишив... ха... ха... ха...

ХИРУРГ: Не! Не, тата! Нисам то мислио, часна реч старог борца, нисам тако што ни помислио. Мислио сам да си ненадмашан, просто геније!

КЕЛАВА: Добро, добро. Не треба претеривати. И геније је човек, има својих слабости, и то не треба искоришћавати. Јасно?

ХИРУРГ: Јасно, тата. Ја сам одувек...

КЕЛАВА: *(Валерији)*
Приђи.

ВАЛЕРИЈА: *(Приђе)*
Изволите, тата.

Примаријус је њљесне њо ѓузици.

КЕЛАВА: А?! Ха... ха... ха... Хоћемо ли да му отворимо лобању, да видимо шта то има унутра, у чему је грешчица. Где заостаје ваздух... ха... ха... ха...

ВАЛЕРИЈА: Ја сам за то, тата, и душом и телом.

КЕЛАВА: Боље телом. Боље телом. А шта то овде тако пријатно мирише?

ЧИКА

ДОКТОР: Озон, тата.

КЕЛАВА: Озон? Ма немој!

ЧИКА

ДОКТОР: Да, истина, мало смрди, тата. Али мислили смо да, у интересу пацијента...

КЕЛАВА: Децо, данас постоје огромни региони ове наше планете у којима акутан недостатак кисеоника озбиљно угрожава модерног човека. А ваздух је ту! Можда смрди, али је ту. Јасно?

СВИ: *(У хору)*
Јасно.

КЕЛАВА: Унесите болесника.

У дубини сале оиварају се дујла враиџа и Марисав и Цока на болничким колицима возе Младена појивуно прекривеног белим чаршавом. Затим ухваије за крајеве носила и пребацију га на сиво, тачно испод куйоле.

КЕЛАВА: Отварајте му лобању.

Конзилијум хирурџа, анестезиолога и осталих специјалиста и сестара окружи Младена.

КЕЛАВА: Три реза, четири парчета, а? Ха... ха... ха...

ХИРУРГ: Ма не, не то, сељачино. Извини, тата, али завршио је медицину а још ни опанке није сазуо. Мислиш да је скалпел будак, а људски мозак алеја за сађење парадајза? Ево овако, с ове стране се прво подухвати, па се повуче навише. Изволи, тата, ево, већ је готово. Подигли смо му поклопац.

ЧИКА

ДОКТОР: *(Узбуђено џрља руке)*
Хоп – ла! Тако, тако... А где му је сектор за ваздух?

КЕЛАВА: Јаој! Пази, свињо, што не гледаш где газиш?! Нагази ме на курје око.

- ЧИКА
ДОКТОР: Опрости, тата, али све ово ме тако узбуђује. Па богаму, ал се то пуши.
- КЕЛАВА: Ево, децо, видите на шта личи мозак једног писца. Ко прасећи, на први поглед нема разлике, али није тако. Није тако.
- ХИРУРГ: А сад, кад му прикачимо петљу има да дише ко еркондишн.
- КЕЛАВА: Наука се свакодневно усавршава, децо. Посебно неурохирургија. Мозак више нема шта да мисли о себи.
- ЧИКА
ДОКТОР: Благословена ствар, тата.
- КЕЛАВА: Благословена ствар за благословену стоку. Шта је, бре? Шта то радиш? Хоћеш да те скалпелом по прстима, а? Где сад гураш руке?
- ЧИКА
ДОКТОР: *(Промуца)*
Па у л... л... лобању, тата
- КЕЛАВА: *(Бесно)*
У чију лобању, у какву лобању? Зар не видиш да ја тамо чачкам?
- ЧИКА
ДОКТОР: Мислио сам да му исправим ову вијугицу. Види, тата, како се сва искривила, јадница. Рачунам, можда ниси приметно колико је крива.
- КЕЛАВА: *(Свечано)*
Мозак је велика тајна! Поштујте то, децо. Чачкајте околу кад вам се укаже прилика, али главне захвате увек препуштајте мени.
- ХИРУРГ: Наравно, тата. Никад не пропуштамо прилику кад већ ионако имамо срећу да си ти шеф.
- КЕЛАВА: *(Срдачно ђа одалами њо леђима на шћа овоме умало не испаде скалпел)*
Браво! То је прави однос према правој науци. И држи чвршће тај скалпел, умало га не испусти, умало ти не испаде унутра, умало не посече човека.
- ХИРУРГ: Ха... ха... ха... тата, па већ сам га посекао и то прилично грозно, има да се зачуди кад се пробуди, ако се пробуди... ха... ха... ха...

Чишав конзилијум се пресе од смеха. Одједном сви приметише да се Келава не смеје и насмјане тишина.

- КЕЛАВА: *(Призвучено)*
Шта си рекао?
(Пауза)
Питам те, битанго, шта си то рекао? Понови!
- ХИРУРГ: *(Панично)*
Кад се пробуди, мислим, тата, части ми то сам мислио, ево, сви нека кажу, цео конзилијум. То су часни људи. Другови, да ли сам ја рекао нешто што бацило евентуалну сумњу на татин успех? Биће срећан човек, мислим, кад се пробуди. Моћи ће да дише и без кисеоника. Мислим. Неће му више ни требати, јел да, потпуно излечење. Изнад очекивања. Као и обично, кад ти радиш.
- КЕЛАВА: Добро, добро... Додај сад газу да му затворимо рупу, па да видиш како ће се то беспрекорно да функционише.
- ХИРУРГ: Да га расанимо?
- КЕЛАВА: Је ли, шта кажеш за операцију, а?
- ХИРУРГ: Шта имам да кажем, тата. Мали кључ за велику ствар. То је све што могу да кажем.
- КЕЛАВА: Налазимо се на прагу будуће судбине човечанства, а ја лично сам добио задатак да то решим позитивно.
- ХИРУРГ: Нормално, тата. То је у природи генија. А ми смо прост свет, тата, обични хирурзи и докторске шуше.
- КЕЛАВА: Такорећи вулгарни, бесловесни касапина људског ткива, које има своје законитости доступне само ретким појединцима.
- СВИ: *(У хору)*
Тако је, тата!
- КЕЛАВА: Хајде, буди га.
- ЧИКА
ДОКТОР: Да се мало измакнемо, а?
- КЕЛАВА: *(Узбуђено)*
Да се измакнемо.

Изузев Валерије сви се повуку и пошитоно отворе сцену са Младеном. Валерија нагло стргне бели чаршав и у том часу заблеште сви киловати на сцени, иако да од јаког светла присујне заболе очи. Сала је блистава и сјајна.

КЕЛАВА: Потпуно сам узбуђен, децо. Ево, пипни ми руке.
(Хирург му штипа руке)
Очекујем успех. Ено га! Почине да се мрда. Браво, децо! Ја сам геније! Господе, шта је ово? Па он, изгледа, стварно отвара очи. Операција је успела! То је мој највећи дан! Нисам омануо. Браво! Он гледа! Он гледа! Да ли види? Шта ће да каже? Да ли дише? Да ли може да каже?
(Шапуће)
Кажи нешто, кажи нешто. Хајде, шапни...

Тишина. Сви шичекују Младенову реакцију, али се иако, на операционом стољу, још увек ништа не дешава. Изненада стоља се зачују жестиоки ударци о врати и глас Василија Крешимира.

ВАСИЛИЈЕ: (Стоља)
Тата! Где је тата?! Пустите ме унутра!

КЕЛАВА: Шта је то?

ВАСИЛИЈЕ: (Усхе да се пробие унутра)
Милост, шефе. Врати ми моју униформу!

ЧИКА
ДОКТОР: То је онај, тата.
(Имитира официрски поздрав руком)
Отргао се. Изгледа.

ВАСИЛИЈЕ: (Виче)
Ево, тата! Одери ми кожу тим скалпером, убиј ме својом руком, премудри поништи ме као човека, али ми не поништавај чин. Ја сам обдарен човек, као псето осећам паљевину, предосећам пожар. Никад се не зна где тиња, а где узима маха.

КЕЛАВА: (Бесно)
Ма шта он то? Ко ме он то: Зар ја... Зар моја операција... Гоните га у вражју матер.

Цео конзилијум стоји неодлучно. Цока и Марисав ушитоно погледају у Валерију, на шта им она само климне главом. Болничари грубо шчејају Василија.

ВАСИЛИЈЕ: *(Плачно)*

Па то је мој шлем, господине шефе.

КЕЛАВА: *(Хистерично вриши)*

Утишај ту будалу! Склоните га одавде!

ВАСИЛИЈЕ: Шта хоће ова двојица, тата? Не дај да ме бију. Цоко, Марисаве, браћо, другови, зар ме не познајете? То сам ја, вахрогасац, Василије Крешимир, поручник палилулски. Само сад сам без униформе.

(Марисав га удари и сруши)

Јао! Не у бубреге, Марисаве, брате слатки. Куку, Цоко.

(Болничари га бију рафинирано, професионално, збогово ригуално)

Тата, не дај ме! Валерија, љубави, убише душу у мени!

И док Василије Крешимир кука и зајомаже под крвничким ударцима Цоке и Марисава, њамо под кулолом чудо почиње да се догађа. Младен се као робот усправи и седе, ња успане у свој својој величанственој појави. На себи има блиставу униформу вахрогасног официра са кавијанским чиновима и сјајним шлемом на глави. Операционом салом се оће узвик дивљења и ајлауза са повицама: "Браво!" који пригуше Василијево зајомагање. Зајим се поново све уишиа у иичекивању Младенове реакције. Импресионирани грандиозношћу призора болничари су пресјали да бију вахрогасца.

ВАСИЛИЈЕ: *(Босоног, пребијен, поцејан, зајањено гледа у Младена)*

О, боже! Па они су га унапредили. Раде шта хоће и нико им ништа не може.

(Зајешура, појрчи ка Младену али, исцрљен од бајина, сручи се пред његове глајке и високе чизме)

Капетане! Капетане Младену Секуловићу! Не дајте се, брате, не дајте да вам у руке ставе вахрогасно секирче и шмрк, ваша је душа нежна, па вама недостаје кисеоник, а не чин. Истина је да кисеоника нема и да је чин мени потребан. Не могу да функционишем без чина, то је мој ваздух! Вратите ми моју униформу! Ко сам ја без ње и ко сте ви у њој? Не дајте да се поиграју са нама, да нам униште ред и поредак, па лудница је само у оквиру ових зидина, а изван њих је град. Изван тог града свет! У свету светлост!

Али, мркне му свест од Марисављевог ударца по враћу ње се сиропишиа на под. Младен подигне руке као да хоће нешто да каже. Све очи су уирије у њега. Међуштим, Младен и даље полако диже руке у вис, подиже главу и завии.

МЛАДЕН: Боже, зашто си човеку дао толика плућа, кад ти је васиона мала?

Заћим ћочне да кркља, да кашље и да се љуци, и док му из вратића шикља крв, са главе му падне шлем и ојкоћрља се до Василијевих ноћу. Сви заћрећашћено ћоћледају у ћримаријуса.

ХИРУРГ: Па шта му је, тата? Што се сад гуши кад смо га успешно оперисали?

КЕЛАВА: Пролазна слабост. Издржаће.

ЧИКА

ДОКТОР: Неће, тата. Да се кладимо?

КЕЛАВА: Хоће. Мора. Нигде нисам погрешно, а срце му је коњског здравља. Држите га да не падне.

Младену ћрићрче Валерија и Роксанда.

РОКСАНДА: Професоре, зашто нас плашите? Шта вам је? сетите се како сте нам на часовима фискултуре показивали правилно дишаће. Дишите сад ви, ако можете. Хајде, дишите овако силно, моћно, пуним плућима, подижите и сабијајте дијафрагму. само пуните и празните плућа и то је све. Надимајте ребра док су вам цела.

ВАЛЕРИЈА: Пишће Младене Секуловићу, не забушавајте. Мора да се дише. Сетите се свог увода у роман “Добро јутро”. Како је у њему све лепо, како су људи срећни и безбрижни. Помислите на задатак који је пред вама, да докажете да је ово време срећно, а медицина моћна. Примаријуса да опишите, његове заслуге, нас, његове верне слуге, наш понос због тога и благостање због тога. Зар не видите како је ваздух диван, зар не осећате озон?

МЛАДЕН: *(У коми)*
Нема кисеоника.

ВАЛЕРИЈА: Али, како нема? А ми? Шта ми дишемо?

МЛАДЕН: Друго сте ви.
(Издахне)

Пауза.

ВАЛЕРИЈА: Умро је.

РОКСАНДА: Угушио се.

- КЕЛАВА: Ко каже?
(Зверски погледа по присућнима)
Ко се усуђује...
- ХИРУРГ: Али, тата!
- КЕЛАВА: Шта ја могу, јесам ли ја крив, ако он неће да дише? Не смета њему одсуство кисеоника, него је он затрован идејом да га нема. То је оно! Упркос нашим огромним напорима, кад сами неће да живе, ко им је крив. Хајдемо одавде.
- ВАСИЛИЈЕ: *(Долази к себи)*
Тата. Њему сад више не треба моја униформа.
- КЕЛАВА: Хајде, узми шлем и губи се. Касније ће ти братити униформу.
- ВАСИЛИЈЕ: *(Брзо дограби шлем и одмах га сипра на главу)*
А чин, тата? Хоћу ли добити свој чин, или можда, овај нови, капетански?
- КЕЛАВА: Склањај се, бре, битанго. Пусти ме да прођем. Узми чин који хоћеш.
- ВАСИЛИЈЕ: О, али ја то ничим нисам заслужио, тата. Такву милост, Хвала ти, премудри, бићу ти веран као пас. До гроба ћу ти бити захвалан.
- КЕЛАВА: *(Застане)*
Чијег гроба?

Енерџично крене најоље из сале и сви за њим. Василије срећно и збуњено прчкара за њима покушавајући да се пробаци до примаријуса.

- ВАСИЛИЈЕ: Али, тата, па нисам то ни помислио, части ми. Да бог само не да да умреш пре мене, ма не, шта ја то говорим, ти си бесмртан, наравно, али ми смо смртни и морамо о томе да водимо рачуна, тата, не замери нам на страховитом незнању.

Сви ужурбано најусије операциону салу на чијем поду лежи мртав Младен Секуловић. У дну сале улази баба Маџа са портивином у рукама. Она прилази једној полици и укључује радио из којег се зачује музика. Затим, оним портивином чисти крв на поду. Ускоро музика престива и зачује се глас водитеља.

- ВОДИТЕЉ: Делимичан успех – делимичан неуспех! непријатељ би рекао – неуспех, пријатељ – успех! А ми кажемо, драги слушаоци, само напред у нове победе за ваздух без којег се ни један наш корак, уосталом, доста је било оклевања, доста двоумљења, дошло је време да се ефикасност новог пре-

парата докаже у маси, то јест, да се сам препарат пусти у масовну употребу, без обзира на вести да су се ту и тамо појавиле тобожње жртве тровања. То је непријатељска пропаганда која има за циљ да оцрни и дезавуише наше напоре за зеленилом, за ваздух, за хуманистички прогрес наших драгих слушалаца, јер крајње је време да отворимо карте и видимо шта нам доноси будућност, која се, рецимо то слободно и сада, не сме битно разликовати од наше славне прошлости. Уједно упозоравамо да нећемо више трпети оне који смишљено и провокативно нападају и критикују Управу Градског зеленила и неке друге градске управе. А сада ми дозволите да вас наградим за вашу пажњу и стрпљиви слушање онога што вам свакодневно понављамо, онога чиме вам непрестано пунимо уши и душу, а све у намери да нештедимице наградимо нашег радног човека и његово беспримерно стрпљење. По ко зна који пут, само данас последњи крик музике, стари, добри, проверени хит “Пије чича бозу!”

И уз звуке добро нам познатој хиџа њада

ЗАВЕСА